

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Katedra sociální patologie a prevence

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2018

Tibor Polakovič

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra sociální patologie a sociologie

Pravicový extremismus v Armádě České republiky

Bakalářská práce

Autor: Tibor Polakovič
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: PhDr. Josef Kasal, MBA, Ph.D.
Oponent: PhDr. Václav Bělík, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Tibor Polakovič

Studium: P15K0092

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální patologie a prevence

Název bakalářské práce: **Pravicový extremismus v Armádě České republiky**

Název bakalářské práce AJ: Right-wing extremism in the Czech Army

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá projevy pravicového extremismu v Armádě České republiky. Cílem je co nejpřesněji vymezit podobu pravicového extremismu včetně často používané explicitní či latentní symboliky, zároveň oddělit pravicový extremismus od domnělé, či skutečné sociální nerovnosti ve společnosti a v AČR. V teoretické části jsou popsána rizika pravicového extremismu v jeho obecné podobě, ale také v kontextu plnění úkolů v Armádě České republiky. V empirické části je proveden kvalitativní výzkum.

DANICS, Štefan. Extremismus. Praha: Triton, 2003. Řešení krizových situací. ISBN 80-7254-454-3. CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 184 s. ISBN 978-80-7367-098-6. CHMELÍK, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. 1. vyd. Praha: Linde, 2001, 176 s. ISBN 80-7201-265-7. CHMELÍK, J. Symbolika extremistických hnutí. 1. vyd. Praha: Armex, 2000, 116 s. ISBN 80-86244-14-8. MAREŠ, Miroslav, Ivo SVOBODA a Eduard STEHLÍK. Extremismus jako bezpečnostní hrozba. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (OKP), 2011. ISBN 978-80-7278-568-1.

Garantující pracoviště: Katedra sociální patologie a sociologie,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Josef Kasal, MBA, Ph.D.

Oponent: PhDr. Václav Bělík, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 5.1.2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci pod názvem „Pravicový extremismus v Armádě České republiky“ vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce PhDr. Josefa Kasala, MBA, Ph.D. a pravdivě uvádím seznam použité odborné literatury a pramenů.

V Hradci Králové dne 22. dubna 2018

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu práce PhDr. Josefu Kasalovi, MBA, Ph.D. za jeho čas, ochotu a cenné rady při vedení bakalářské práce. Dále bych rád poděkoval příslušníkům Armády České republiky, kteří se účastnili výzkumného šetření.

Anotace

POLAKOVIČ, Tibor. Pravicový extremismus v Armádě České republiky. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2018. 77 s. Bakalářská práce

Bakalářská práce se zabývá možným výskytem pravicového extremismu v Armádě České republiky, metodami, které pomáhají při jeho odhalování, a účinností preventivních opatření v AČR. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy týkající se problematiky pravicového a levicového extremismu, politických proudů, ze kterých vychází, extremistické symboliky a trestněprávních aspektů extremismu. Je zde představena základní struktura velení Armády České republiky, popsány podmínky přijetí, specifikace služebního poměru a preventivní činnost rezortu obrany.

Empirická část prezentuje výsledky vlastního kvalitativního šetření, které je zaměřeno na postoje vojáků k pravicovému extremismu. Šetření se zabývá zkoumáním základních znalostí vojáků z oblasti extremismu, efektivity preventivních opatření a mechanismů, pomocí nichž je možné jedince napojené na extrémně pravicová hnutí včas odhalit a vyřadit z aktivní služby.

Klíčová slova: Armáda České republiky, pravicový extremismus, rasismus, xenofobie, prevence.

Anotation

POLAKOVIČ Tibor. Right-wing extremism in The Army of the Czech Republic. Hradec Králové: Faculty of Education Hradec Králové, 2018. 77 pages. Bachelor thesis

This bachelor thesis deals with an occurrence of right-wing extremism in The Army of the Czech Republic with methods to help its detection and preventive measures in The Army of the Czech Republic. In the theoretic part there are defined basic terms concerning problems of right-wing and left-wing extremism. There is an introduction of a basic structure of The Czech Army command, then a description of admission conditions, an army service system specification and a defence department prevent activities.

The empiric part presents results of my own qualitative research focused on soldiers' attitude to right-wing extremism. The research is about an exploration of basic soldiers' knowledge of an extremism, an efficiency of preventive measures and mechanisms through which it is possible to detect individuals connected to extreme right-wing movements and discharge them from an active military service.

Key words: The Army of the Czech Republic, right-wing extremism, racism, xenophobia, prevention.

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 1/2013 (Řád pro nakládání se školními a některými jinými autorskými díly na UHK).

V Hradci Králové dne 22. dubna 2018

Obsah

Úvod	11
1 Vznik a význam pojmu extremismus	13
1.1 Politický extremismus	14
1.2 Charakteristika levicového extremismu	15
1.3 Politické proudy, ze kterých vychází pravicový extremismus.....	18
1.4 Vývoj pravicového extremismu v ČR po roce 1989.....	22
1.5 Možné příčiny radikalismu a extremismu.....	25
1.6 Symbolika pravicových extremistických hnutí.....	26
1.7 Vztah extremistů k ozbrojeným silám České republiky	28
2 Základní informace o ozbrojených silách ČR.....	30
2.1 Armáda České republiky.....	31
2.2 Zákonná kritéria pro vstup do AČR.....	32
2.3 Personální obsazení AČR.....	33
2.4 Specifika služebního poměru a náročnost vojenského výcviku.....	34
2.5 Projevy pravicového extremismu v AČR	35
2.6 Legislativa řešící projevy extremismu	36
2.7 Preventivní činnost sociálně nežádoucích jevů u vojáků z povolání	40
3 Empirická část-výzkumné šetření	43
3.1 Cíl výzkumného šetření.....	43
3.2 Výzkumné otázky.....	43
3.3 Výzkumná metoda	45
3.4 Respondenti.....	45
3.5 Prezentace výsledků výzkumného šetření.....	46
3.6 Shrnutí výsledků výzkumného šetření	54
Závěr	59
Seznam citované literatury	61

Seznam zkratek.....	66
Seznam příloh	67

Úvod

Fenomén krajního nacionalismu či pravicového extremismu se v České republice objevil již ve dvacátých letech minulého století, ačkoliv mnozí si jej spojují výhradně s fašismem a nacismem druhé světové války.

Při historickém hodnocení vývoje Československa po skončení druhé světové války je patrné, že národní identita byla tehdy utlumována internacionalistickými projevy Sovětského svazu a KSČ. K navrácení národní hrdosti a sebevědomí u nás dochází až po pádu komunismu v listopadu roku 1989. Se znovunabytou národní identitou se po „sametové revoluci“ znovu objevují i hnutí, která jsou svým zaměřením označována za krajně až extrémně pravicová. S příchodem demokracie a otevřením hranic se v České republice začala objevovat uskupení a hnutí, která byla označována za xenofobní, rasistická a etnocentrická. Asi nejznámějším takto zaměřeným hnutím bylo tehdy hnutí Skinheads. V tomto období vznikala na našem území také extrémně levicová hnutí anarchistů a autonomů. Tyto skupiny byly zaměřeny zejména proti demokratickému státnímu uspořádání, soukromému vlastnictví a proti globalizaci. Nejznámější a nejnásilnější akcí anarchistů v České republice byly násilnosti při konání Mezinárodního měnového fondu v Praze v roce 2000.

V současnosti je téma pravicového extremismu opět velmi aktuální v důsledku uprchlické krize. Do Evropy postupně proudí davy běženců z Afriky a Asie, čehož využívají některá politická hnutí k vlastnímu politickému zviditelnění, které je postaveno na strachu, xenofobii a rasismu. Obyvatelé evropských zemí pak mnohdy dávají přednost krajně pravicovým, až extremistickým stranám, před těmi tradičními.

Tyto negativní společenské projevy se zákonitě musí promítat také do státních organizací, neboť i ty představují jakousi sociální skupinu složenou z různě smýšlejících jedinců. Mezi ta nejdůležitější, z hlediska bezpečnosti státu, lze uvést zejména ozbrojené složky jako je Armáda České republiky, kde by infiltrace extremisticky smýšlejících osob mohla být velmi nebezpečná. Přestože je k silovým složkám státu prováděn výběr personálu velmi pečlivě, nikdy nelze zcela vyloučit pronikání osob, které jsou napojeny na extrémistická hnutí.

Téma práce jsem si zvolil proto, že se o problematiku extremismu zajímám, a také proto, že jsem sám ve služebním poměru jako voják z povolání a tato problematika se mě přímo dotýká. Zažil jsem osobně období, kdy byla AČR diskreditována projevy extremismu několika jedinců, a začal jsem přemýšlet o jejich motivaci k takovému jednání.

Bakalářská práce si klade za cíl odhalit možná rizika infiltrace Armády České republiky pravicovými extremisty a popsat mechanismy, které by tomu měly zabránit.

V teoretické části jsou popsány atributy pravicového a levicového extremismu, včetně jeho historických, kulturních a trestně právních aspektů, základní struktura řízení AČR a projekty, které se zabývají preventivním působením proti společensky nežádoucím patologickým jevům.

V empirické části je proveden kvalitativní výzkum, který je zaměřen na účinnost opatření v rámci preventivního působení, odhalování a eliminaci jedinců, kteří představují pro armádu riziko, ale také oddělení skutečné hrozby od pouhé sociální či politické nespokojenosti občanů. Výzkum je proveden na několika vojenských útvech a zařízeních v rámci celé působnosti AČR.

1. Vznik a význam pojmu extremismus

Původ slova „extrémní“ byl převzat moderními evropskými jazyky z latiny, konkrétně se jednalo o slovo „extremus“ tedy „nejzazší“. V tomto významu slovo označovalo místa, která byla nejbližší od Říma. Později tato prostorová představa našla mezi obyvatelstvem i metaforické využití. Pokud někdo jednal „in extremis“, jednal v největší nouzi, tedy v takové situaci, kdy by využití podobných prostředků bylo zcela nepřijatelné. V souvislosti s popisem politického spektra byly výrazy „extremist“ a „extremism“ použity poprvé britskými žurnalisty v polovině devatenáctého století. Takto byly označovány ty nejvyhraněnější politické pozice. K ještě většímu vyhranění tohoto významu pak dochází ve francouzském prostředí koncem devatenáctého století. Přívlastkem „extreme“ byla označována politická pozice, která se vyznačovala navíc ještě fanatismem, vymykala se jakékoliv diskusi a nepřipouštěla věcnou argumentaci. (Demjančuk, Drotárová, 2005, s.16)

Později se pojem extremismus v politice rozšířil po celém světě, nejčastěji jako jednání, které bývá označováno za protispoločenské, nesoucí známky určité agrese, manipulace, antidemokracie. Jelikož je téměř vždy namířen proti společenskému uspořádání, bývá nejčastěji předmětem politologického zkoumání. Proto se také používá slovní spojení „politický extremismus“. Jednání, které je považováno za extremistické, však ještě nemusí nutně vykazovat znaky násilí, alespoň ne toho fyzického. Většinou se jedná o názory a ideje, které jsou za hranou společenského smýšlení. Za další stadium gradace politického extremismu je možné považovat politický terorismus, který je v současné době rozšířen i v Evropě.

K pojmu extremismus se nejčastěji váže také pojem „politický fanatismus“. Obecně lze říci, že pokud je někdo ve svých postojích fanatický, zastává často také extrémní názor, či stanovisko, které je za hranicí toho, co je ve většinové společnosti považováno za přijatelné. Jak uvádí například Hole *„Na politický fanatismus lze v důsledku pohlížet jako na psychologického odpadlíka náboženského fanatismu. Platí to ve zvýšené míře, pokud chce uskutečnit cíle a touhy, které slibují dokonalost a ráj na této zemi: „pravé“ lidské štěstí, „dokonalou“ spravedlnost, „nového člověka“, „ideální“ společnost. Nekompromisní a absolutní prosazení nového systému přitom musí*

nevyhnutelně vést k přísnému potlačení a zrušení všech protichůdných sil a lidí, kteří se stavějí na odpor“. (Hole, 1998, s. 77)

Extrémní politický postoj může tedy vykazovat několik úrovní gradace podle míry agresivity, kterou používá. Danics (2002, s. 10) se věnuje gradaci zaujímaných politických postojů, kdy tyto nazývá hierarchickou triádou „**radikalismu – extremismu-terorismu**“ Přičemž uvádí, že za:

- **radikalismus** jsou považovány kritické postoje, které hodlají měnit, či zlepšit dané politické poměry, ale nevedou k odstranění demokratického politického systému a pohybují se v jeho ústavním rámci, byť na jeho okraji;
- **extremismus** jsou považovány vyhraněné, nekompromisní politické postoje směřující jednoznačně k modifikaci či přímo k odstranění demokratického zřízení a za tímto jsou využívány všechny dostupné prostředky, včetně těch, které jdou za rámec právního státu;
- **terorismus** je označována činnost, která je ve své podstatě antidemokratická, nelegální, konspirativní a destruktivní, kde se násilí stává hlavním prostředkem k dosažení různorodých politických cílů.

Jak se tedy ukazuje, pojem extremismus nelze zcela jednoznačně vymezit ani ve stručnosti definovat. Je to jednání, které je nedemokratické, nepřátelské, agresivní a společensky nepřijatelné.

1.1 Politický extremismus

Jak se postupně začalo v politických kruzích pracovat s pojmem extremismus, začal se vzhledem ke svému spektru působení rozlišovat na extremismus pravicový a levicový. Není proto divu, že mnoho autorů, kteří se zabývají touto problematikou, mělo snahu co nejpřesněji tyto pojmy vymezit. Zcela jednoznačná definice pravicového a levicového extremismu přesto neexistuje, nicméně srozumitelnou definici uvádí například Demjančuk, Drotárová: „*Levicový extremismus bojuje proti jakémukoliv státnímu zřízení a snaží se nastolit chaos a zmatek ve prospěch emancipace jednotlivce*“. Naproti tomu „*pravicový extremismus se naopak snaží potlačit emancipaci ve prospěch*

pospolitosti, která se řídí tradičními hodnotami a jež je ztělesněna v autoritě vůdce či nějaké kolektivní entity“. (Demjančuk, Drotárová, 2005, s. 39)

V souvislosti s vymezením tohoto pojmu Danics upozorňuje že: *„Z hlediska politické vědy je pojem politický extremismus velmi problematický pro jeho libovolnou aplikaci a jeho výpovědní a označovací hodnotu, která je prakticky nulová.“* Také však dodává, že užívání termínů „extrémní pravice“ a „extrémní levice“ v určitých případech může posloužit k účelům klasifikačním, deskriptivním a také k právně normativnímu vymezení. (Danics, 2002, s. 12)

Potřebu vymezit základní znaky extremismu a definovat jeho charakteristiku co nejpřesněji měly za účelem jeho potírání také státní instituce. Například Ministerstvo vnitra ve zprávě, kterou si nechalo vypracovat, uvádí definici pro pravicový extremismus takto: *„Pravicový extremismus (příp. ultrapravice) - nadhodnocování vlastního „etnika“, „rasy“ či „národa“ na úkor skupin, které jsou „jiného druhu“ neboli „cizí“. Zohledňuje fundamentální nerovnost lidí, vycházející z původu, národní, etnické nebo rasové příslušnosti s tím, že věří, že etnická příslušnost k národu nebo rase určuje hodnotu a kvalitu člověka“.* (Závěrečná zpráva z výzkumu, 2018, online)

Rovněž pro levicový extremismus byla zformulována v této zprávě definice: *„Levicový extremismus (příp. ultralevice) přeceňuje principy rovnosti a snaží se je neúměrně rozšířit na všechny oblasti společenského života“.* (Závěrečná zpráva z výzkumu, 2018, online)

Tato zpráva však zároveň připouští, že rozdělení extremismu na levicový a pravicový není zcela přesné, neboť velmi často dochází k vzájemnému prolínání mezi určitými frakcemi.

1.2 Charakteristika levicového extremismu

Jako nejvýznamnější levicovou extremistickou stranu lze uvést již neexistující Komunistickou stranu Československa (KSČ). Komunismus, který byl odvozen ze základních principů marxismu, se vyznačoval politickou ideologií založenou na takzvané „beztrídnosti a společném vlastnictví“.

Dle Charváta (2007) marxismus, jehož zakladatelé byli Karl Marx (1818-1883) a Friedrich Engels (1820-1895) vznikl jako reakce na industrializaci společnosti, následný kapitalismus a vykořisťování dělnické třídy. Základní premisou této koncepce byla představa o beztřídní společnosti bez soukromého vlastnictví. Podobné koncepty však vznikly již mnohem dříve u Platóna a později u utopistů, nicméně marxismus nabídl dělnickému hnutí propracovanou analýzu jejího postavení, sociálních vztahů a ekonomickou teorii. Není proto divu, že se tak stal záhy dominantní teorií radikálních dělnických skupin. Postupem času vznikaly následné ideologie, jako byl leninismus, stalinismus, trockismus, maoismus, socialismus a komunismus.

Všechny tyto extrémně levicově založené směry rovněž kladly do popředí princip třídní, bezstátní a ekonomické rovnosti. Ve skutečnosti se však jednalo o utopický a autoritářský systém, který nepřipouštěl pluralitu názorů, svobodu projevu a své odpůrce zpravidla likvidoval.

Jak uvádí Chmelík (2001) v současnosti jsou za zástupce levicového politického extremismu u nás považovány nejrůznější skupiny anarchistů a anarchoautonomů. Anarchoautonomní scénou je myšleno spojení klasických anarchistů s tzv. autonomním hnutím. Tato zdánlivě apolitická hnutí zastávají radikálně nekonformní postoje vůči většinové společnosti. Na české anarchoautonomní scéně jsou tato hnutí nejčastěji reprezentována Československou anarchistickou federací, Socialistickou solidaritou a Svazem komunistické mládeže, jejíž součástí jsou i příslušníci hnutí Redskins a Sharpskins. K autonomnímu hnutí patří také skupiny vyznávající alternativní styl života, které nejsou politicky orientované. Jedná se skupiny žijící v tzv. squatech, tedy obývajících opuštěné budovy určené k demolici bez souhlasu majitele. Autonomní scénu dále doplňují ekologická hnutí, která bývají často zneužívána anarchisty.

Tato bakalářská práce se však primárně zabývá pravicovým extremismem, neboť vzhledem k zaměření příslušníků armády je výskyt toho levicového spíše ojedinělý, neznamená to však, že by byl méně nebezpečný.

Základní charakteristika pravicového radikalismu a extremismu

Mezi nejtypičtější formy pravicového extremismu patří ideologie nesoucí prvky nacismu, fašismu, rasismu, antisemitismu a nacionalismu. Jak bylo uvedeno již v základním dělení, pravicový extremismus útočí na hodnoty, které souvisejí s etnickou,

rasovou, národnostní či náboženskou příslušností a s porušováním osobních práv a svobod. Tyto základní hodnoty a principy jsou definovány v Ústavě České republiky Zákon č. 1/1993 Sb. Ústava ČR a v Listině základních práv a svobod Zákon č. 2/1993 Listina základních práv a svobod ČR, patří mezi ně:

Úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl.1 Ústavy).

- *Svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy).*
- *Nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy).*
- *Svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy).*
- *Soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy).*
- *Ochrana menšin při rozhodování většiny.*
- *„Svoboda rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezczitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického, nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení“ (Listina základních práv a svobod ČR, Ústava ČR).*

Pravicový radikalismus je ve své intenzitě a vyhraněnosti o něco mírnější, nicméně pohybuje se na nejzazším okraji ústavního rámce. Jak upozorňuje Danics (2002, s.30), radikálně pravicové strany je možné vymezit až vzhledem k aktuálnímu socio-politickému rámci dané demokratické společnosti. Pravicový radikalismus obecně představuje konglomerát:

- *Nacionalistických,*
- *tradičně konzervativních a reakčních,*
- *autoritářských,*
- *populistických,*
- *někdy i liberálních a plebistických pozic.*

1.3 Politické proudy, ze kterých vychází pravicový extremismus

Tato hnutí zpravidla volají po vládě „pevné ruky“, pořádku a přísném dodržování řádu. Většinou navazují názorově a ideologicky na původní organizace nacistických, fašistických a rasistických hnutí. Tyto skupiny mají samozřejmě snahu své zaměření co nejvíce zastírat a maskovat. Důvody jsou logické. Jejich identifikace také není jednoduchá, členové těchto skupin se mnohdy zcela přesně politicky a ideologicky nevymezují, navíc některé dnešní extremistické směry se nezdálo prolínají. (Mareš, 2011, s. 31)

Mnohdy tyto skupiny navíc nevznikají prvoplánově jako extremistické, avšak později na základě své činnosti, propagace určitého názoru nebo používané symboliky jsou odborníky na tuto problematiku za extremistické označeny. Typickým příkladem mohou být například fotbaloví fanoušci, kteří mívají ve svých řadách jedince inklinující k ultrapravicově orientovaným hnutím a svými projevy na stadionech pošpiní fanklub, který se primárně zajímá pouze o sport.

Ideologický základ těchto hnutí je velice důležitý také v trestně právní rovině zejména při objasňování extremistické trestné činnosti. Orgány činné v trestním řízení musí vzít v úvahu všechny okolnosti, které se při konkrétním trestném činu vyskytly, přičemž se nemohou omezit pouze na symboliku, módní značky nebo styl oblékání. K propagaci extremistických hnutí neodmyslitelně patří také určitá uniformita, která tato hnutí doprovází od samého historického počátku.

Jak upozorňuje Mareš (2011, s. 33) zejména mezi pravicovými extremisty je oblíbená určitá uniformita, která tíhne k některým oblíbeným oděvním značkám a stylům. Mezi oblíbené značky patřily například Lonsdale, Alpha Industries a Dr. Martens. Nejen proto, že se některé tyto světové značky snažily od extremismu distancovat, vznikaly ještě specifitější oděvní firmy, které si extremisté oblíbili. Mezi ty nejznámější patří například Thor Steinar, Pitbull, Masterrace nebo značka Rizist, která je oblíbená zejména mezi hip-hopery. Vzhledem ke skutečnosti, že se tyto značky postupně stávaly identifikačním znakem při odhalování pravicových extremistů, vrátily se tyto skupiny k původním značkám jako je Lonsdale. V rámci boje proti extremismu byly vydány různé směrnice a metodiky, které jsou využívány jako jedno z mnoha vodítek při odhalování členů extrémistických hnutí.

Pravicový extremismus, tak jak se po desetiletí vyvíjel, čerpá z mnoha politických hnutí a směrů. Tato hnutí se postupně vyvíjejí zejména v reakci na aktuální společenské dění. Zde jsou uvedeny pouze ty nejzásadnější extremistické směry.

Fašismus

Poprvé se objevuje fašismus v Itálii roce 1919, kdy se dostává k moci Benito Mussolini, jenž založil organizaci Fasci di combattimento (tzv. „bojové svazky“), která se v roce 1921 přeměnila na politickou stranu Partito nazionale fascista. Po tzv. pochodu na Řím získal Mussolini v Itálii moc a byl jmenován ministerským předsedou. Později v roce 1926 byla vyhlášena fašistická diktatura s vládou jedné strany a Itálie se stala vzorem pro nastupující nacistické hnutí v sousedním Německu. V roce 1940 Itálie po boku nacistického Německa vstupuje do druhé světové války. Po invazi spojenců na jih Itálie v roce 1943 Mussoliniho vláda padá a italský premiér Badoglio podepisuje 3. září kapitulaci. (Charvát, 2007, s. 65-66)

Své příznivce měl fašismus také ve dvacátých letech tehdejšího Československa. V tomto období vznikaly po vzoru toho italského i na našem území fašistické skupiny. Jak upozorňuje Smolík, patřily mezi ně: Klub červenobílých, Národní hnutí, Národní republika či Národní obec fašistická, která byla reprezentována generálem Gajdou. Tyto strany vystupovaly většinou protiněmecky, protižidovsky, protikomunisticky a volaly po silném státu očištěném od stávajících zlořádů a korupce. Podle Nakonečného však nelze říci, že by všechny jmenované strany byly ryze fašistické, některé byly spíše zaměřené nacionalisticky. Nejednalo se o hnutí expanzivní, ale spíše obranná, prosazující elementární národní zájmy, zápasící se silnými národními menšinami, které usilovaly o násilné odtržení území, které jako většiny obývaly. (Smolík, 2013, s. 20; Nakonečný, 2006, s. 37)

Mareš (2003) však doplňuje, že český pravicový extremismus nebyl pro prvorepublikovou demokracii příliš reálnou hrozbou, byl to svým rozsahem spíše okrajový jev. Převážnou částí společnosti byl pravicový extremismus chápán jako negativní, neboť vykazoval antidemokratické a násilnické rysy.

Dle Charváta jsou charakteristickými rysy fašismu především odmítání liberální demokracie, expanzivní nacionalismus a antimarxistický socialismus. Základní kořeny fašismu jsou v nacionalismu, včetně rasismu, antikomunismu a antidemokratismu.

Rozdíl mezi italským fašismem a německým nacismem byl zejména v italském laxním přístupu k antisemitismu, což Adolf Hitler svému italskému protějšku často vytýkal. Nakonec však Mussolini na jeho nátlak musel rasové zákony zavést. I přesto byl pro italský fašismus na prvním místě „zbožštěný“ stát a nacionalismus než rasová otázka. (Charvát, 2007, s. 65)

Nacismus

Za předchůdkyni nacismu lze považovat podle Charváta německou dělnickou stranu (Deutsche Arbeiterpartei, DAP) pod vedením Antona Drexlera. V roce 1919 do této strany vstupuje Adolf Hitler jako informátor německé armádní rozvědky, aby se později stal šéfem propagandy. V roce 1921 byl změněn název na Nacionálně socialistickou německou dělnickou stranu (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, NSDAP) a v témže roce přebírá Hitler ve straně moc. Později v roce 1923 se Hitler po vzoru Mussoliniho „pochodu na Řím“ pokouší násilně převzít moc. Takzvaný „pivní puč“ byl však násilně potlačen a Hitler byl zatčen a vězněn do roku 1924. Během svého pobytu ve vězení napsal knihu *Mein Kampf* (Můj boj). Tato kniha se později stala základní literaturou nacistické ideologie. Hitler se rozhodl získat vliv legální cestou, což se mu daří v roce 1932, kdy získala NSDAP 37,4 % hlasů. Po likvidaci levicových složek NSDAP při akci nazvané „noc dlouhých nožů“ nastupuje vláda jedné strany v čele s jediným vůdcem. (Charvát, 2007, s. 67)

Začátkem druhé světové války v roce 1939 Hitler napadá postupně všechny okolní země a začínají vznikat tzv. vyhlazovací tábory. V těchto táborech jsou jednak likvidováni všichni ideoví a političtí odpůrci tehdejšího nacistického Německa (komunisté, sociální demokraté), ale zejména příslušníci národů, které jsou z pohledu nacistů méněcenné (Židé, Romové, Poláci, Rusové). Během druhé světové války se stalo obětí holocaustu 11-17 milionů lidí (přesný počet není znám). Koncem války v roce 1945 spáchal Adolf Hitler sebevraždu.

Nacismus se svou charakteristikou podobá fašismu, ale jeho přesná definice je velmi obtížná. Charvát uvádí, že „*Jasně definovat nacistickou ideologii je ještě složitější než v případě fašismu. Dodnes se vedou spory o to, zda se má nacismus zařadit spíše do pravicové, nebo levicové části politického spektra, stejně jako o to, zda se jedná o barbarskou ideologii, o reakční vybočení z jinak pokrokového evropského myšlení,*

nebo o do extrému dovedený důsledek politického myšlení, typického pro evropskou politiku první poloviny 20. století“. (Charvát, 2007, s. 68)

Neofašismus a neonacismus

Po druhé světové válce vznikají nové fašistické skupiny, které jsou odborníky nazývány jako neofašistické. Sami neofašisté se podle Charváta striktně nevymezují, účastní se akcí společně s nacisty či příslušníky ultrapravicového populismu. Jejich samotné dělení a sledování je velice složité. Sami členové těchto skupin mnohdy neřeší drobné nuance a jejich aktivity se často překrývají. Cíle, znaky, symboliku a historickou kontinuitu těchto skupin sledují daleko bedlivěji spíše odborníci na extremismus, nežli samotní členové těchto skupin. (Charvát, 2007, s. 74-76)

Přesto mají mnohdy aktéři neofašistických skupin snahu historicky navázat na Mussoliniho v Itálii, Franka ve Španělsku, Salazara v Portugalsku, stejně jako ty nacistické se odkazují na Adolfa Hitlera. Co se týče české historické návaznosti na fašismus, jedná se především o osobu generála Radoly Gajdy a Národní obec fašistickou, jak bylo uvedeno již v základní charakteristice fašismu. Z politického hlediska je neofašismus postaven na myšlenkách nacionalismu, šovinismu, antikomunismu a antidemokratismu. Stejně jako fašisté nevnímali za úhlavního nepřítele sionismus ani neofašisté ho tak zcela nevnímají. Jejich ideologie staví spíše na xenofobii a rasismu, jejich hlavním krédem je silný a zdravý národ. Biologickému rasismu se však neofašisté na rozdíl od neonacistů obvykle vyhýbají, jejich filosofie je postavena spíše na kulturních odlišnostech. Jako úhlavního nepřítele vnímají každého, kdo je pro společnost z jejich pohledu neperspektivní, nebo dokonce škodlivý. Jejich základní premisou je nenávisť k imigrantům, drogovým dealerům a homosexuálům, kdy uvedenou skupinu osob považují za zcela zvrácenou, kterou je třeba přísně trestat třeba i trestem smrti. Podobně jako neonacisté či nacionální populisté i neofašisté vystupují ostře proti svým politickým odpůrcům zejména z levicově orientovaných stran, kdy největšími nepřáteli jsou komunisté, socialisté, ale také demokraté. Někteří odborníci, jako například Černý, dokonce tvrdí, že reálně žádná neonacistická a neofašistická hnutí ve skutečnosti neexistují, spíše se jedná o hnutí, která ideologicky navazují na historická nacistická a fašistická hnutí. (Charvát, 2007, s. 74-76; Černý, 2008, s. 155)

Politický populismus

Populismus je stylem politické propagandy, která využívá momentální nepříznivé společenské situace ve svůj prospěch. V každém období se najdou vhodná témata, která je možné využít k radikalizaci části obyvatel. Děje se tak většinou na základě nepravdivých konstrukcí, polopravd a manipulací. Účelem takového jednání bývá většinou polarizace společnosti a následný politický profit. Výstižně vysvětluje populismus Mény (2002), podle nějž je postaven na antagonismu-protikladech. Staví proti sobě obyčejné lidi a elity, jednotlivce proti skupinám nebo intelektuály proti lidem se „zdravým rozumem“.

Podobně i podle Charvát (2007) bývá tento populismus zacílen na tzv. „obyčejného člověka“, kterého slibuje ochránit před „zkorumpovanými politickými elitami“ a státní byrokratickou mašinerií, kdy slibuje jednoduchá a rychlá řešení, která jsou však velmi obtížně splnitelná. Jak dále doplňuje Charvát (2007) kromě politických uskupení bývají často ultrapravicovým populistům trnem v oku také mezinárodní politické společnosti, jako OSN, NATO, Evropská unie. Důvodem útoku na tyto společnosti bývá tvrzení, že omezují suverenitu národa. Černý (2008) k tomuto tématu uvádí, že politický populismus bývá v současné době nástrojem i zcela etablovaných politických subjektů, které jsou však jinak zcela politicky korektní.

1.4 Vývoj pravicového extremismu v ČR po roce 1989

Výraznější projevy nacionalismu se v tehdejší Československu znovu objevují až po roce 1989, kdy se závislost na SSSR změnila v hrdost nad znovunabytou suverenitou země. Tento jev Barša a Strmiska (1999) definují jako „postkomunistický nacionalismus“. Další výraznou událostí, která mohla mít vliv na zesílenou národní identitu a hrdost, byl rozpad Československého státu a následný vznik samostatné České republiky. Samotní političtí představitelé se snažili v občanech povzbudit národní povědomí. Nicméně jak popisují Klicperová, Baker (2007), tato deklarativní gesta politiků umocněná nacionální rétorikou jsou však poskvřněna upřednostňováním zahraničních vládních limuzín a kontrakty pro zahraniční firmy. I toto mohlo být jedním z důvodů, proč se část nespokojených občanů v 90. letech 20. století obrací ke konceptům nacionalismu a krajní pravice.

Nejvýznamnějším politickým hnutím dle Smolíka, které se po roce 1989 podílelo na obrazu současné krajní pravice, bylo bezesporu SPR-RSČ (Sdružení pro republiku- Republikánská strana Československa) v čele s Miroslavem Sládkem. Tato strana získala v roce 1992 ve volbách do Sněmovny lidu Federálního shromáždění 6,48 % hlasů. Později v roce 1996 dokonce 8,01 % hlasů, což značně posílilo pozici této strany a umožnilo jí to navýšení počtu poslaneckých mandátů. Navzdory těmto úspěchům ve volbách v roce 1998 dochází k výraznému propadu, který je zapříčiněn zdiskreditováním této strany jejími samotnými představiteli. Dalším důvodem pro neúspěch SPR-RSČ byla úspěšná kampaň ČSSD a ODS. V roce 2000 SPR-RSČ neustála finanční potíže a rozpadla se. (Smolík, 2013, s. 86-87)

Porevoluční vývoj krajně pravicových stran v České republice dělí někteří odborníci do jednotlivých etap. Vývoj národovecké krajní pravice rozdělil Smolík (2013, s. 89) do těchto tří etap:

- 1. První etapa (2000-2003), která je ohraničena vznikem Republikánů Miroslava Sládka a končí přibližně vznikem NS (Národní strana).*
- 2. Druhá etapa (2004-2008) je ohraničena vznikem NK (Národní koalice) a končí znovuoobením SPR-RSČ (17. května 2008) a podzimními volbami do krajských zastupitelstev v ČR.*
- 3. Třetí etapa (2009 - současnost) je charakteristická nečinností NS a SPR-RSČ. Pro tuto etapu je charakteristická fluktuace jednotlivých členů a aktivistů z řad krajní pravice, snaha o aktivity v Českém hnutí za národní jednotu, případně ústup do sféry občanských sdružení či neregistrovaných projektů.*

Stručná charakteristika etap vývoje krajní pravice v ČR

Jak dále popisuje Smolík (2013), v roce 2001 založil Miroslav Sládek novou stranu RMS (Republikáni Miroslava Sládka). Strana postupně ztrácela pozici lídra krajní pravice v České republice. Tuto pozici obsadila nejprve NS (Národní strana), později DS (Dělnická strana), která se následně přejmenovala na DSSS (Dělnická strana sociální spravedlnosti).

Před volbami v roce 2004 vzniká Národní koalice vedená Petrou Edelmannovou. Ke vzniku této koalice došlo kooperací mezi NS a ČSNS (Česká strana národně sociální) za účelem získání mandátů v Evropském parlamentu. Podle Smolíka (2013) se však ne

všem členům ČSNS zamlouvala spolupráce s NS. Důvodů mohlo být hned několik. NS zaujímala, negativní stanoviska k EU, na jejích stránkách se objevila protiromská stanoviska a podle Mareše (2003) lze tehdejší NS charakterizovat jako euroskeptickou radikálně pravicovou stranu. V podzimních volbách roku 2004 však nejsou krajně pravicové strany úspěšné a vzniká další spolupráce ve formě Národní pětky. Tuto skupinu popisuje Bastl (2011) jako formaci nacionalisticky orientovaných stran, které měly snahu společnou kandidaturou posílit svou pozici v parlamentních volbách. Jednalo se o Národní stranu, Národní sjednocení, Dělnickou stranu, Republikány Miroslava Sládka a České hnutí za národní sjednocení. Ani tato formace však nevydrží dlouho a dochází k odštěpení DS a NS a vzniku konkurenční koalice Pas (Právo a spravedlnost) podle polské vládní strany.

Jak uvádí Smolík, v roce 2004-2008 byly aktivní nacionalistické skupiny, ať už se jednalo o občanská sdružení či volná uskupení. Nejaktivnější byla hnutí VF (Vlastenecká fronta) a NKOR (Národní korporativismus), které pořádaly demonstrace, pochody, přednášky, pietní akty. Za zmínku stojí také národovecká organizace Národní čest, která rovněž působila v letech 2005-2008 a poté se přetransformovala do volného sdružení přátel Radoly Gajdy. (Smolík, 2013, s. 57)

V roce 2008-2009 zvažovala vláda rozpuštění Dělnické strany a tehdejším ministrem vnitra Ivanem Langrem byla zmiňována i Národní strana. Vláda však nakonec navrhla pouze rozpuštění Dělnické strany a tato byla rozpuštěna dle Kořána (2008). Nejvyšším správním soudem v únoru 2010. Národní strana rovněž v roce 2009 po neúspěšných volbách a finančních potížích přestává být aktivní. Oficiálně zaniká až v roce 2011 na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Jak popisuje Smolík, aktivitu vykazují v těchto letech také občanská sdružení Svornost, Akce D.O.S.T., anebo volné hnutí národní studentské mládeže Červenobílí. (Smolík, 2013, s. 58)

V současnosti se vzhledem k evropské uprchlické krizi a teroristickým útokům výrazně daří pravicově extremistickým, xenofobním a nacionálně populistickým hnutím. I v České republice, které se přímo tato uprchlická krize nedotýká, se určitým politickým subjektům daří v občanech vyvolávat strach a tohoto strachu využívat k radikalizaci obyvatel či získávání volebních hlasů.

1.5 Možné příčiny radikalismu a extremismu

Jestliže je extremistické chování, jednoduše řečeno, zaujetím velmi krajního politického a společenského postoje k otázkám rasy, národa, etnika či náboženství, pak je třeba se ptát, z jakého důvodu se tak děje? Toto jednání může mít mnoho nejrůznějších příčin a ovlivňujících faktorů. Zde jsou uvedeny ty nejpravděpodobnější:

Rodina

Prvním ovlivňujícím faktorem může být rodina a její dysfunkce, nebo dokonce afunkce. Jak uvádí Kraus, rodina plní tyto základní funkce: „*biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomickou, ochrannou (zapatřovací, pečovatelskou), socializačně-výchovnou, relaxačně-zábavnou a emocionální funkci*“. (Kraus, 2008, s. 81-83)

V případě neplnění těchto základních funkcí může mladý jedinec tíhnout víc k rizikovým skupinám, ke kterým by za normálních okolností nenašel vůbec žádný vztah. Rodiče bývají často velmi pracovně vytíženi, dochází k postupné demokratizaci v rodině a následné ztrátě autority muže jako „hlavy rodiny“. Rodina se neustále zmenšuje, dostává se do jisté izolovanosti a dezintegrace. Mladí lidé tak od rodičů a prarodičů nezískají cenné informace, které by později mohli využít k tomu, aby si mohli utvořit vlastní náhled na určité historicko-politické aspekty našich dějin.

Vrstevnícké skupiny

Dalším důvodem může být vliv vrstevníckých skupin či samotného okolí. Vrstevnícké skupiny mají podle Krause (2008) na vývoj jedince a jeho socializaci značný vliv, a to jak v pozitivním, tak negativním smyslu. Tyto skupiny mnohdy přebírají některou z funkcí, kterou při zdravém fungování zastává rodina. Nejčastěji to bývá funkce relaxační, ale také zde probíhá funkce socializační. Mladí lidé si zde vštěpují životní cíle, normy, pravidla, zásady a vzorce chování. Velmi často v takových skupinách vznikají i nejrůznější mládežnická hnutí, která nemusí být a priori škodlivá. Smolík (2010) však upozorňuje, že podoba vrstevníckých skupin se může pohybovat od rozmezí volných skupin až po gangy, party, ale také zcela ohraničené delikventní skupiny.

Vzdělání a jeho absence

I nedostatečné vzdělání může mít značný vliv na formulaci postojů jedince v otázce národní hrdosti, etnicity a vlastních kulturních kořenů. Extremistické postoje se nejčastěji projevují intolerancí k minoritním etnickým či národnostním skupinám obyvatel. Tato intolerance však může směřovat i proti kulturnímu, náboženskému či politickému přesvědčení. Mnohdy se tak stává, že mladí lidé podporují myšlenky či názory hnutí, jejichž filosofie je postavena na záměrném překrucování jasně prokazatelných historických faktů. Jako konkrétní případ lze uvést například popírání holokaustu a zkreslování historických faktů týkajících se nacismu.

Popírání holokaustu má podle Lipstadtové (2001) v západní a střední Evropě pevné kořeny a v posledních letech se rozšířilo po celém světě. Zarážející je skutečnost, že se k těmto „popíračům“ řadí i významní autoři populárně historických knih.

Média

Média plní celou řadu důležitých funkcí. Mezi ty nejdůležitější patří funkce informativní, formativní, komunikativní a rekreativní Kraus (2015). Zejména masová média (televize, internet) v současné době ovlivňují smýšlení jedinců v otázkách radikalizace či dokonce zaujímání extremistických postojů. V současné době je toto téma více než aktuální. Evropa řeší uprchlickou krizi a mnoho informací, které média poskytují, jsou často zkreslené či zcela nepravdivé. V lidech pak mnohdy vyvolávají strach, paniku, ale také agresivitu. V současnosti dokonce vznikají útvary pro potírání dezinformací, protože, jak je patrné, mnoho lidí již není schopno rozeznat realitu od záměrně zkreslených či zcela nepravdivých informací.

1.6 Symbolika pravicových extremistických hnutí

Starobylé symboly s velkou oblibou používali nacisté během druhé světové války. Jednalo se nejčastěji o symboly starogermánských a severských kmenů. Tato kapitola se zabývá základním rozlišením symboliky a má také nastínit určitou rafinovanost extremistů tyto symboly různě maskovat a šifrovat.

Úloha symbolů

Lidé používali nejrůznější symboly již od samotného počátku své existence. Podle dochovaných symbolů a jejich množství je patrné, že pro nás byly vždy velmi důležité. Nejrůznějšími znaky vyjadřovali lidé své pocity, myšlenky, nebo důležité události ve svém životě. Postupem času byly symboly využívány k rozlišování kmenů, božstev, přírodních živlů a začaly vznikat také první písma.

Mezi nejstarší druhy patří dle Chmelíka (2000) především runové písmo (tzv. fultharky), které je typické zejména pro severské národy a germánské kmeny. Z tohoto důvodu byly nejspíš tyto symboly a runové písmo využívány hojně nacisty během druhé světové války, neboť nacisté v čele s Hitlerem byli starogermánskou mytologií silně fascinováni a runám přikládali až kultovní význam. Není proto divu, že i dnešní pravicově extremistická hnutí využívají stejných nebo záměrně pozměněných symbolů, aby navázala na nacistická a fašistická hnutí z období druhé světové války.

Obecně je symbolů, které využívají pravicově extremistická hnutí, nepřehledné množství a jejich dělení či řazení je velmi náročné. Základní dělení popisuje Chmelík (2000, s. 35) takto:

Symbolika barev

Již nacistické Německo používalo ve své symbolice tyto tři základní barvy:

Bílá barva byla symbolem čistoty, jistoty a nevinnosti. Pro fašistické organizace měla především význam rasové a národní čistoty.

Červená barva byla symbolem krve, ohně, ale také revoluce. Pro fašismus znamenala symbol pokrevního svazku. Tuto symboliku využívají i dnešní skinheads.

Černá barva byla obecně barvou smrti, avšak také odhodlání. Symbolizuje nenávisť ke všem, kteří „przní čistotu rasy“, a předurčuje jejich záhubu. Odkazuje také na černou barvu pleti všech nepřátel, proti kterým je nutno bojovat.

Symbolika čísel

Tady na rozdíl od symboliky barev nevychází přímo z nacistických symbolů, ale funguje spíše jako kryptogram ke skrývání skutečného významu symbolu. Vzhledem k současným poznatkům v oblasti pravicového extremismu se již obecně ví, že se téměř

vždy jedná o pořadová čísla abecedy, která mají vyjádřit určitou kombinaci písmen. Mezi nejobvyklejší kombinaci čísel patří:

- **88** HEIL HITLER
- **18** ADOLF HITLER
- **14** Toto číslo vyjadřuje tzv. 14 slov anglické věty. „*We must secure the existence of our people and a future for White Children*“ (*My musíme chránit existenci našich lidí a budoucnost našich bílých dětí*)“.
- **1488** Kombinace předchozích symbolů v současné době celkem frekventovaná.
- **168:1** Počet obětí amerického teroristy Timothy McVeigha při útoku na budovu federálního úřadu v Oklahoma City v roce 1995.

Runová symbolika

Jak bylo uvedeno již v úvodu předchozí kapitoly, runové písmo a symboly byly velmi oblíbené mezi nacisty v období druhé světové války a současní pravicoví extremisté (zejména hnutí skinheads) na ně s oblibou navazují. Jednalo se o původní severskou a keltskou kulturu, k níž se severské národy dnes hrdě hlásí, neboť ji považují za součást své národní identity. Chmelík upozorňuje, že *Tento fakt „ideologického zcizení“ národní kulturní památky severské státy velmi těžce nesou a chápou jej oprávněně jako znevažování vlastní národní historie*“ Chmelík (2001, s.35-37). Tyto národy požadují, aby v zemích, kde působí hnutí skinheads a ostatní extremistické organizace, bylo zabráněno zneužívání této symboliky.

Stejně jako nacisté přikládali význam nejen znakům, ale také použitým barvám, tak i dnes současná extremistická symbolika velmi často kombinuje barvy, symboly a čísla. Zejména loga extremistických organizací jsou tvořena symboly a barvami v provedení červená, bílá a černá. V České republice tato hnutí mnohdy také požívají trikoloru českých národních barev, aby podtrhli své vlastenectví a nacionalismus.

1.7 Vztah extremistů k ozbrojeným silám České republiky

Je všeobecně známo, že extremisté mají k ozbrojeným silám ČR převážně nepřátelský vztah, neboť představují hodnoty, na které se extremismus snaží útočit.

Za velmi negativní považují členství České republiky v dalších mezinárodních organizacích a strukturách, jako je NATO, EU a OSN.

Jak ovšem uvádí Mareš (2011), extremisté na druhou stranu vidí v armádě také instituci, kterou je možné využít pro uskutečňování svých cílů. V armádě je stanovena jasná hierarchie, je zde možné zdokonalit psychické i fyzické schopnosti, získat výcvik, informace, znalosti či dovednosti využitelné pro extremistickou činnost. Extremisté tak mohou do armády vstupovat již za účelem sledování konkrétního cíle pomocí extremismu, nebo jsou v ozbrojených silách bez vazby na konkrétní promyšlený cíl ve prospěch extremismu.

Ačkoliv hrozby pronikání extremistů do ozbrojených sil nikdy nelze zcela vyloučit, je dobré připomenout, že na postech, kde se pracuje s informacemi či technologiemi, které jsou v určitém režimu utajeny, je nezbytné být držitelem příslušného stupně bezpečnostní prověrky, kterou uděluje Národní bezpečnostní úřad. Mimo stupeň „Vyhrazené“ jsou všechny vyšší stupně prověrky udělovány na základě velmi přísného prověření osob Vojenským zpravodajstvím, takže je velmi málo pravděpodobné, že by jedinec aktivně napojený na extremistickou organizaci takovou prověrku získal.

Problematika extremismu je však daleko složitější. Je velice těžké rozlišit míru nebezpečnosti při propagování určitého názoru na společnost, na uprchlickou krizi nebo na soužití majoritní společnosti s minoritou. Ozbrojené síly ani veřejnost neměla dříve dostatek vyškolených odborníků, kteří by měli dostatečnou kvalifikaci na to, aby byli schopni takové jednání kvalifikovat a odhalovat. Nicméně se ukazuje, že se tyto jevy dříve braly spíše na lehkou váhu, neboť se zcela nedoceňovala nebezpečnost takového jednání.

2. Základní informace o ozbrojených silách ČR

Ozbrojené síly České republiky se dle § 3, zákona č. 219/1999 Sb. Zákona o ozbrojených silách České republiky člení na Armádu, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Základním úkolem ozbrojených sil je dle § 9 připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení. Ozbrojené síly také plní úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně proti napadení. Podle § 10 také ozbrojené síly spolupracují s cizími ozbrojenými silami na základě mezinárodních smluv, podílejí se na činnostech ve prospěch míru a bezpečnosti, a to zejména účastí na operacích na podporu a udržení míru, záchranných a humanitárních akcích. Ozbrojené síly se také mohou zúčastňovat vojenských cvičení spolu s cizími ozbrojenými silami na území České republiky nebo v zahraničí. Mimo úkoly vyplývající z § 9 a 10, lze Armádu České republiky dle §14 dále použít:

- a) ke střežení objektů důležitých pro obranu státu,
- b) k plnění úkolů Policie České republiky, pokud síly a prostředky Policie České republiky nebudou dostatečné k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti, a to na dobu nezbytně nutnou,
- c) k záchranným pracím při pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí nebo k likvidaci následků pohromy,
- d) k odstranění jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky,
- e) k letecké dopravě ústavních činitelů,
- f) k zabezpečení letecké zdravotnické dopravy,
- g) k zabezpečení dopravy pro vlastní potřeby,
- h) k poskytování leteckých služeb,
- i) k zabezpečování dopravy na základě rozhodnutí vlády,
- j) k zabezpečení kulturních, vzdělávacích, sportovních a společenských akcí,
- k) k plnění humanitárních úkolů civilní obrany.

Mimo obrany České republiky je také využívána zásada kolektivní obrany dle článku 5 Washingtonské úmluvy NATO, jejíž součástí je Česká republika od 23. března 1999. (*Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2017 [cit. 2018-03-04])

2.1 Armáda České republiky

Armáda České republiky (dále jen AČR) je hlavní složkou ozbrojených sil České republiky, které dále tvoří Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Vrchním velitelem ozbrojených sil je prezident republiky.

Struktura velení AČR

AČR je organizace s detailní organizační strukturou a přísnou hierarchií velení. Struktura konkrétních uskupení se v každé moderní armádě mění podle aktuálních potřeb a zejména v reakci na bezpečnostní situaci ve světě. AČR je v současnosti organizována takto:

Velení Armády české republiky:

Velení

Generální štáb

- Náčelník Generálního štábu
- 1. zástupce náčelníka Generálního štábu
- Posádkové velitelství Praha
- Ředitelství zahraničních aktivit
- Zahraniční pracoviště
- Centrum ochrany proti ZHN
- Mnohonárodní centrum pro koordinaci logistiky

Zástupce náčelníka Generálního štábu-náčelník štábu

- Zástupce náčelníka Generálního štábu-ředitel Společného operačního centra MO
- Společné operační centrum

Zástupce náčelníka Generálního štábu AČR

- Inspektorát náčelníka Generálního štábu

Speciální štáb

- Vrchní praporčík AČR
- Hlavní kaplan

Osobní štáb

Kancelář Generálního štábu

Ředitelství speciálních sil

Sekce rozvoje a plánování schopností

- Krajská vojenská velitelství
- Újezdní úřady vojenských újezdů

Sekce podpory

- Agentura logistiky
- Agentura komunikačních a informačních systémů
- Agentura vojenského zdravotnictví

Odbor vojskového průzkumu a elektronického boje

Agentura personalistiky AČR

Finanční správa AČR

Velitelství vzdušných sil

Velitelství pozemních sil

Velitelství výcviku-Vojenská akademie (Struktura AČR, 2018, online)

2.2 Zákonná kritéria pro vstup do AČR

Pro vstup do AČR musí uchazeč o povolání do služebního poměru splnit několik zákonných povinností. Kritéria pro vstup do AČR řeší zákon 221/1999 Sb. Zákon

o vojácích z povolání. Uchazeč musí požádat o povolání do služebního poměru vojáka z povolání a musí uspět ve všech fázích přijímacího řízení.

Podle § 3 tohoto zákona musí splnit tyto podmínky povolání do služebního poměru.

(1) Do služebního poměru může být povolán občan České republiky, který

- a) „složil vojenskou přísahu,
- b) *není členem politické strany, politického hnutí, odborové organizace, nepodporuje, nepropaguje, nebo nesympatizuje s hnutím, které prokazatelně směřuje k potlačování práv a svobod člověka nebo hlásá národnostní, náboženskou anebo rasovou zášť, nebo zášť vůči jiné skupině osob,*
- c) *je trestně bezúhonný,*
- d) *je zdravotně způsobilý k výkonu služby, splňuje kvalifikační předpoklady stanovené pro služební zařazení“.* (Zákony pro lidi [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2017 [cit. 2018-03-04])

2.3 Personální obsazení AČR

Dle kvantitativní genderové analýzy rezortu Ministerstva obrany zpracované k 1. lednu 2017 bylo ve služebním poměru 23 184 vojáků z povolání. Z tohoto počtu bylo 2 952 žen a 20 232 mužů. Tento stav se postupně navyšuje od roku 2014, kdy v důsledku působení ekonomické krize došlo k poklesu celkového stavu vojáků z povolání na 20 864. (Kvalitativní genderová analýza, 2018, online)

Do budoucna se předpokládá další navyšování stavu vojáků z povolání a občanských zaměstnanců. Snahou armády je každoročně přijmout přibližně 2000 nových vojáků, tyto snahy se však zcela nedaří naplňovat. Navzdory vysokému zájmu obyvatel o službu v armádě značná část uchazečů neprojde již základním zdravotním vyšetřením, další uchazeči bývají vyřazeni po psychologickém vyšetření a někteří nezvládnou testy fyzické kondice. Určitá část rekrutů má také problémy s překonáním tříměsíčního kurzu základní přípravy, který se koná na Velitelství výcviku-Vojenské akademii. Zde bývá nejčastější problém s přechodem z civilního režimu života na ten vojenský. Mnozí nováčci nedisponují dostatečnou psychickou odolností a nejsou schopni podřízovat se autoritám. Základní vojenská služba byla zrušena k 31. 12. 2004, branná výchova vymizela ze školních osnov a noví uchazeči o službu v AČR tak nemají naprosto

žádnou představu o tom, jak armáda skutečně funguje. Mnozí jsou zcela zaskočení drsnějším vojenským způsobem zacházení. Dalším negativním jevem je neustále se zvyšující průměrný věk vojáků z povolání. Tento stav je však z velké části problémem demografickým, tedy obecné stárnutí populace v České republice, nikoliv pouze v AČR. Dle své „Koncepce výstavby armády do roku 2025“ počítá armáda s dalším nábořem vojáků z povolání a zásadní obměnou části technologicky i fyzicky zastaralé vojenské techniky. (Koncepce výstavby Armády České republiky 2025, 2018, online)

2.4 Specifika služebního poměru a náročnost vojenského výcviku

Služba vojáků z povolání se v některých aspektech podobá službě ostatních ozbrojených složek, avšak velice specifická je zejména tím, že voják plní úkoly nejen na území České republiky, ale také v zahraničních operacích. Během zahraniční mise musí vojáci snášet několikaměsíční odloučení od svých rodin a také rodina vojáka si musí poradit v nejrůznějších životních situacích sama. Náročnost služebního poměru vojáka spočívá také ve výkonu služby podle potřeb AČR, ne podle výběru samotného vojáka. Jen malý počet vojáků slouží přímo v místě svého bydliště. Často se stává, že je voják během své kariéry přeložen nebo odvelen k jinému útvaru. Většina vojáků dojíždí do místa výkonu služby desítky kilometrů, nebo jsou během pracovního týdne na ubytovně a za rodinou se vrací pouze na víkend. Velmi časté odloučení partnerů se následně může projevat nejen vysokou rozvodovostí, mohou vznikat i nebezpečí závislostí na alkoholu, omamných látkách a hracích automatech.

Vojáci také tráví mnoho času ve výcvikových prostorách na vyvedení, kde žijí ve velmi improvizovaných podmínkách. Tato cvičení se snaží co nejvíce přiblížit podmínkám reálného boje. Voják tak musí plnit velmi náročné úkoly s minimální dobou odpočinku, s velmi omezenou možností hygieny a zpravidla se stravuje pomocí tzv. bojové dávky potravin. Jedná se o trvanlivé potraviny, jejichž dlouhodobější konzumace může některým jedincům způsobovat drobné zažívací potíže.

Náročnost výcviku vojáků z povolání

Výcvik u AČR je velmi náročný a specifický dle konkrétního druhu vojska a zbraně. Vojáci musí získat výbornou fyzickou zdatnost, zvládnout náročný vojenský výcvik, musí se naučit ovládat moderní technologie, komunikační a informační

prostředky. Kvalitní výcvik profesionála, který je schopen samostatně plnit úkoly dle potřeb AČR, trvá od několika měsíců až po několik let, podle náročnosti využívaných systémů. Většina současné vojenské techniky využívá moderní a velmi sofistikované technologie, což klade na vojáky vysoké nároky při výcviku, řízení a ovládání zbraňových systémů. Každý voják se během své působnosti v armádě musí neustále učit nové věci a vzdělávat se. Drtivá většina kariérových a odborných kurzů probíhá stejně jako již zmíněný kurz základní přípravy na Velitelství výcviku-Vojenské akademii ve Vyškově. V rámci náročného výcviku si vojáci vytvářejí nejen návyky při využívání bojových dovedností, zvyšuje se u nich psychofyzická a mentální kondice a také u nich vzniká pocit sounáležitosti, hrdosti ke zbrani a k jednotce, u které slouží.

Nezbytnou součástí výcviku je motivace k dalšímu rozvoji a sebevzdělávání, systém odměn a benefitů, ale také trestů v případě dlouhodobějšího propadu ve výkonnosti či neplnění povinností. Vojáci musí ročně projít přezkoušením z tělesné zdatnosti, profesním přezkoušením, certifikacemi v rámci součinnosti s NATO a ročním služebním hodnocením. Na základě tohoto hodnocení, které zpracovává nadřízený voják, je doporučeno, případně nedoporučeno další setrvání vojáka ve služebním poměru.

2.5 Projevy pravicového extremismu v AČR

V roce 2009 došlo k odhalení příslušníků Armády České republiky, kteří v zahraniční misi v Afghánistánu nosili na helmách symboly nacistických jednotek SS, dále se zjistilo, že voják z povolání cvičil extremistickou skupinu „White justice“ a další příslušníci byli členy hnutí „Národní odpor“. Rovněž bylo následně odhaleno několik příslušníků AČR, kteří podporovali extremistická hnutí účastí na jejich shromáždění a také byli odhaleni vojáci, kteří měli nacistická tetování. Tato odhalení jednak značně poškodila vnímání Armády České republiky veřejností, ale zároveň odstartovala souhrn opatření, která měla v budoucnu podobné excesy co nejvíce eliminovat. (Mareš, 2011, s. 46)

V tomto období se v armádě ani v civilním sektoru nevěnovalo extremismu tolik pozornosti a velitelé si mnohdy nebyli jisti, zda tetování, styl oblékání, módní doplňky či symboly, které vojáci používali, propagují nezákonná hnutí. Velení armády a odborníci

na extremismus si zřetelně uvědomovali rizika, která zde vznikala v kontextu plnění úkolů v tomto silovém rezortu. Bylo nutné jasně stanovit pravidla při posuzování všech aspektů propagace extremismu, vytvořit metodické pokyny, vyškolit pracovníky v resortu MO, Vojenské zpravodajství, Vojenskou policii a další subjekty věnující se problematice extremismu. Jak také uvádí Mareš, v boji proti extremismu je velmi důležité nejen jeho samotné potírání, ale také průběžné zjišťování názorů vojáků na demokratické hodnoty společnosti. Zkreslené názory, populismus a dezinformace mají často také vliv na radikalizaci názorů ve společnosti. (Mareš, 2011, s. 48)

2.6 Legislativa řešící projevy extremismu

Při posuzování trestně právních aspektů výskytu extremismu je třeba si uvědomit množství oblastí zákona, které mohou být porušovány. Tato práce se zabývá konkrétními projevy pravicového extremismu v AČR, je tedy pravděpodobné, že se bude s největší pravděpodobností jednat o projevy rasové, etnické a náboženské nesnášenlivosti. Dále to mohou být projevy krajního nacionalismu, podpora a propagace nacismu, fašismu a dalších ideologií podporujících potlačování lidských práv a svobod.

Jak upozorňuje Mareš, tyto projevy mohou být ryze násilné povahy, ale také pouze skryté, náznakové, symbolické, obstrukční a provokativní. Jejich objasňování je velice složité a při posuzování se musí hodnotit komplexně. Zejména v oblasti symboliky je zapotřebí hluboká znalost znaků, které jsou používány, jejich nejrůznější modifikace, maskování, ale také jejich posuzování v kontextu dalších znaků a skutků. Mnoho symbolů, které mimo jiné používají i extremisté, má různé historické kořeny, o jejichž významu nemusí nositeli být nic známo. V případě posuzování, zda se jedná o propagaci extremistických hnutí, často orgány činné v trestním řízení přizvou ke spolupráci soudní znalce v oboru extremismu. (Mareš, 2011, s. 78)

Vojáci z povolání vykonávají služební poměr dle zákona 221/1999 Sb. Zákon o vojácích z povolání. Tento zákon upravuje podmínky služby v AČR, včetně omezení, která se vojáků z povolání týkají. Nejpodstatnější je zejména:

§19 Propuštění ze služebního poměru

(1) Voják musí být propuštěn ze služebního poměru, pokud

- a) dosáhl důchodového věku stanoveného pro muže podle zvláštního právního předpisu,*
- b) splnil podmínky nároku na starobní důchod podle zvláštního právního předpisu, přičemž dosáhl důchodového věku stanoveného pro muže podle zvláštního právního předpisu,*
- c) přestal být ze zdravotních důvodů způsobilý vykonávat službu v dosavadním služebním zařazení, s výjimkou zdravotních důvodů souvisejících s těhotenstvím, nebo podle zvláštního právního předpisu není způsobilý pro další výkon služby v dosavadním služebním zařazení a není pro něho jiné služební zařazení,*
- d) přestal se připravovat k výkonu služby studiem a není pro něho jiné služební zařazení,*
- e) není pro něho v důsledku organizačních změn nebo po odvolání ze služebního místa podle jiného právního předpisu jiné služební zařazení,*
- f) byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody,*
- g) byl pravomocně odsouzen pro trestný čin a jeho setrvání ve služebním poměru by ohrozilo vážnost ozbrojených sil,*
- h) podle závěrů dvou služebních hodnocení není způsobilý pro další výkon služby,*
- i) se stal členem politické strany, politického hnutí nebo odborové organizace,***
- j) vykonává výdělečnou činnost bez souhlasu služebního orgánu nebo činnost odpovědného zástupce podle zvláštních právních předpisů, je členem statutárních nebo kontrolních orgánů právnických osob, které provozují podnikatelskou činnost, s výjimkou členství ve statutárních nebo kontrolních orgánech nestavebních bytových družstev zřízených ke správě bytového fondu, a právnických osob a organizačních složek státu, jejichž zřizovatelem nebo zakladatelem je ministerstvo nebo jiný správní úřad,*
- k) podal žádost o propuštění ze služebního poměru,*
- l) pominuly důvody přerušení služebního poměru podle § 11 a voják ve služebním poměru nepokračuje podle § 12 odst. 2,*
- m) podporuje, propaguje nebo sympatizuje s hnutím, které prokazatelně směřuje k potlačování práv a svobod člověka nebo hlásá národnostní, náboženskou anebo rasovou zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob,***

- n) *uplynula rozhodná doba ve služebním zařazení,*
- o) *podle zvláštního právního předpisu není způsobilý pro další výkon služby v dosavadním služebním zařazení, přičemž tuto nezpůsobilost zavinil svým jednáním.*

§ 44 Shromažďovací právo

Voják nesmí ve vojenských objektech pořádat politická shromáždění ani provádět politickou agitaci.

§ 45 Sdružovací právo

(1) Voják nesmí být členem politické strany, politického hnutí a odborové organizace.

(2) Vojáci se mohou sdružovat v profesních sdruženích, jejichž činnost musí být zabezpečena dohodou o spolupráci s ministerstvem a vnitřní normou ministerstva.

§ 46 Právo svobodně projevovat náboženství nebo víru

Voják nesmí pořádat náboženské obřady a bohoslužby a účastnit se jich, brání-li tomu důležitý zájem služby, nekoná-li službu duchovního podle § 43. (Zákony pro lidi [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2017 [cit. 2018-03-04])

V legislativě týkající se AČR je podstatné zmínit se i o Zákonu o Ozbrojených silách České republiky 219/1999 Sb. který stanoví v § 4 omezení sdružovacího práva v ozbrojených silách, což je z hlediska případné extremistické propagandy v AČR relevantním tématem. „*Politické strany a politická hnutí nelze v ozbrojených silách zakládat ani zřizovat jejich organizační jednotky. Politické strany a politická hnutí nemohou v ozbrojených silách působit.*“ (Zákony pro lidi [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2017 [cit. 2018-03-04])

Další legislativa, která se týká extremistické problematiky se řídí ustanoveními zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku. Zde jsou nejfrekventovanější trestné činy související s extremismem:

§ 352 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci.

§ 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob.

§ 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.

§ 400 Genocidium.

§ 401 *Útok proti lidskosti.*

§ 402 *Apartheid a diskriminace skupiny lidí.*

§ 403 *Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka.*

§ 404 *Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka.*

§ 405 *Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia.*

Může se však také jednat o trestné činy, které s problematikou extremismu na první pohled nesouvisejí, ale v kombinaci s ní se často objevují a jsou v kvalifikované části zákoníku přísněji postihovány. Jedná se například o trestné činy:

§ 140 *Vražda (odst. 3, písm. g).*

§ 145 *Těžké ublížení na zdraví (odst. 2, písm. f).*

§ 146 *Ublížení na zdraví (odst. 2, písm. e).*

§ 149 *Mučení a jiné nelidské a kruté zacházení (odst. 2, písm. c).*

§ 170 *Zbavení osobní svobody (odst. 2, písm. b).*

§ 171 *Omezování osobní svobody (odst. 3, písm. b).*

§ 175 *Vydírání (odst. 2, písm. f).*

§ 228 *Poškození cizí věci (odst. 3, písm. b).*

§ 378 *Urážka mezi vojáky (odst. 2).*

§ 383 *Porušování práv a chráněných zájmů vojáků podřízených nebo s nižší hodností (odst. 2, písm. c.)*

Uvedené trestné činy a mnohé další mohou souviset s extremistickým jednáním a v kvalifikované části mají přímo uvedené přísnější postihy. Jedná se o kvalifikaci, která uvádí „*spáchá-li takový trestný čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně, nebo domněle bez vyznání*“ (Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník)

2.7 Preventivní činnost sociálně nežádoucích jevů u vojáků z povolání

Dne 4. května 2009 přijala vláda směrnici, která nese název Strategie boje proti extremismu. Tato směrnice má těchto 5 zásadních koncepčních pilířů:

Komunikací proti demagogii

- Rychlá a srozumitelná komunikace s médií.
- Je nutné správně pojmenovat a označit extremisty, jejich paušalizace může být pro veřejnost matoucí.
- V případě masového šíření dezinformací je nutné je uvádět na pravou míru.
- Je nezbytné veřejnost informovat o aktivitách, které jsou vyvíjené proti extremismu.

Vědomostí proti totalitářům

- Pedagogické působení s důrazem na kritické myšlení, vzdělávaný by měl na základě vlastního úsudku dojít k pochopení podstaty extremistické a totalitní ideologie.
- Realizace dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti xenofobie, rasismu a extremismu.
- Tvorba metodických, vzdělávacích a osvětových materiálů.
- Podpora nestátních a neziskových organizací zaměřených na prevenci.

Jednotná protixtremistická platforma

- Zapojení dalších resortů do boje proti extremismu (nejen ozbrojené složky, ale také obce, města, akademická obec a nevládní organizace).
- Koordinační dohody, které umožňují spolupráci mezi Policií České republiky a obcemi při pořádání extremistických akcí.

Odbornost a imunita

- Školení a příprava velících pracovníků a manažerů v oblasti extremismu.
- Vzdělávání a příprava policejních specialistů, jejich personální stabilizace a doplňování.

- „Imunitní systém“ proti infiltraci extremistů do ozbrojených složek. Zkvalitňování a zefektivňování stávajícího systému při personální práci s příslušníky bezpečnostních složek.

Efektivně a korektně proti násilí

- Důsledná inovace metodické činnosti k postupu proti extremismu, zejména v oblasti vyšetřování těchto trestných činů.
- Cílený a tvrdý postih jedinců, kteří se dopouštějí porušování zákona a prevence takové činnosti.
- Důsledný monitoring a dokumentace extremistických skupin a jedinců.
- Kvalitní zvládnutí extremistických akcí, včetně zajištění dostatečného množství specialistů, audiovizuální techniky, materiálního a taktického vybavení, koncepce boje proti extremismu. (Strategie boje proti extremismu, 2018, online)

Samotné Ministerstvo obrany zareagovalo na extremismus také a v roce 2011 vydalo brožuru „Extremismus jako bezpečnostní hrozba“ od kolektivu autorů, kteří se touto problematikou dlouhodobě zabývají. Tato práce má dle autorů posloužit především velitelům vojenských útvarů, kteří by měli být schopni rozpoznat projevy extremismu a znát právní úpravu vztahující se k tomuto jevu. Publikace má také poskytnout znalosti potřebné k identifikaci extremistů a poskytnout argumentační výbavu při diskusích s vojáky, kteří by mohli k extremismu inklinovat. Brožura vysvětluje nebezpečnost extremismu v armádě, stručně popisuje extremistické spektrum a poskytuje nejdůležitější přehled symboliky užívanou pravicovými a levicovými extremisty v ČR. V závěru této brožury jsou popsány trestně právní aspekty extremismu a velmi důležitá je také prezentace vojenské demokratické tradice ČR. (Mareš a kol., 2011, s. 5)

Je důležité doplnit, že dokument Strategie (koncepce) boje proti extremismu vzniká na Ministerstvu vnitra od roku 2009 vždy na každý další rok a klade si vždy konkrétní úkoly a cíle podle aktuálních potřeb.

Organizace prevence rizikového chování (dále jen P-PRCH) v AČR

Za koordinaci a zabezpečení úkolů vyplývajících pro rezort Ministerstva obrany odpovídá vedoucí organizačního celku Ministerstva obrany.

Součinnost mu poskytují:

- Sekce státního tajemníka Ministerstva obrany
- Agentura personalistiky Armády České republiky
- Vojenské zpravodajství
- Vojenská policie
- Agentura vojenského zdravotnictví
- Sekce dozoru a kontroly Ministerstva obrany
- Rezortní komise pro P-RCH

Tyto složky spolupracují při naplňování úkolů vyplývajících z P-PRCH a také při plnění úkolů z následujících dokumentů:

- Akční plán realizace Národní protidrogové politiky na období 2015-2016 pro oblast hazardního hraní
- Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016-2018
- Koncepce boje proti extremismu pro rok 2016

Na školeních, která probíhají několikrát ročně, jsou v rámci primární prevence zaměstnáních prevence společensky nežádoucích jevů (SNJ) zobecňovány případy, které rezort v rámci extremismu řešil v minulosti, probírá se propagace, závadová symbolika a další případné projevy extremismu. V rámci prevence je podle Mareše také důležité vojákům připomínat historické úspěchy armády v minulosti a posilovat tak národní hrdost. Je mnoho historických momentů, na které vojáci mohou být hrdí, například činnost čs. legionářů v období první světové války, činnost naší armády v zahraničí, ale i na našem území v období druhé světové války. (Mareš, 2011, s. 33)

Jako další preventivní nástroj jsou pro vojáky vyčleněny v rámci Fondu kulturních a sociálních potřeb (dále FKSP) prostředky k tomu, aby mohli navštěvovat nejrůznější sportovní, kulturní a společenské akce, dále jsou vyčleňovány prostředky z komise P – PRCH, z nichž se nakupují vstupenky do kina, divadla a jiné kulturní akce. Armáda usiluje o to, aby se vojáci mohli ve svém volném čase věnovat sportu, zájmovým aktivitám a koníčkům, které rozvíjejí jejich fyzické, psychické a mentální schopnosti, které jsou nezbytné při náročné službě v ozbrojených silách.

3. Empirická část-výzkumné šetření

Následující kapitola popisuje výzkumné šetření, které je zaměřené na výskyt pravicově extremistických projevů v armádě, ověření postojů a informovanosti vojáků ohledně problematiky extremismu a získání informací o tom, jak samotní vojáci vnímají cizince a menšiny na našem území.

3.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření je zjistit, zda a případně v jakém rozsahu se mezi vojáky objevují projevy pravicového extremismu, do jaké míry jsou vojáci informováni o společenské nebezpečnosti tohoto jevu a zda jsou obeznámeni s trestněprávními, případně personálními následky tohoto jednání. Výzkumné šetření bude také zaměřeno na to, zda jsou vojáci schopni rozlišovat sociální nespokojenost ve společnosti a záliby ve sběratelství německých militarií od extrémistických postojů a jejich propagace.

3.2 Výzkumné otázky

Pro výzkumné šetření byly stanoveny čtyři otázky (VO). Z těchto výzkumných otázek pak vycházejí konkrétnější dotazy, které jsou tazatelům předkládány formou polostrukturovaného interview. To by mělo odhalit zkušenosti a smýšlení tazatelů z hlediska extremistické problematiky. Téma pravicového extremismu se v armádě řeší již poměrně dlouho a samotní vojáci mají někdy tendence k bagatelizování a zlehčování tohoto tématu, proto je velmi důležité jim při rozhovoru vysvětlit, proč by této problematice měli věnovat pozornost. Důležité je také neustále upozorňovat všechny příslušníky ozbrojených sil na to, že občané tohoto státu armádě velmi důvěřují a jakékoliv excesy ji v očích veřejnosti velmi poškozují.

VO 1: Setkal jste se na svém pracovišti (jednotce) s projevy pravicového extremismu?

- Víte o některém ze svých kolegů, že by sympatizoval s extremistickými organizacemi?
- Pokud znáte konkrétní případy projevů extremismu u svých kolegů, jaké spatřujete příčiny takového jednání?

VO 2: Máte pocit, že armáda v dostatečné míře školí a vzdělává své zaměstnance v oblasti extremismu?

- Procházíte pravidelně nějakým zaměstnáním, které je zaměřeno na problematiku pravicového extremismu?
- Vy sám považujete zaměstnání tohoto typu spíše jako důležitá, nebo je to pro vás spíše ztráta času?
- Myslíte si, že jste schopen rozlišovat co je skutečný extremismus a co je pouze svobodné projevení osobního názoru, styl oblékání, symbolika tetování?
- Setkal jste se někdy s dokumentem, kde je vyobrazena extremistická, závadová symbolika?

VO 3: Znáte trestněprávní, případně personální důsledky pro vojáky v případě prokázání jejich napojení na extremistické organizace?

- Slyšel jste o případech projevů extremismu v armádě v minulosti, a pokud ano, víte, jakým způsobem byly tyto případy řešeny?
- Myslíte si, že má Vojenská policie, Vojenské zpravodajství a velení armády možnosti, jak napojení vojáků na extremistické skupiny odhalit a řešit?

VO 4: Máte pocit, že jsou v České republice zvýhodňovány určité menšiny nebo cizinci?

- Cítíte se v České republice jako občan ohrožen minoritními (menšinovými) skupinami obyvatel?
- Jak vnímáte cizí kulturu, etnikum a náboženství?

- Myslíte si, že se v současnosti ve společnosti děje něco zásadního, co naši společnost a kulturu ohrožuje?

3.3 Výzkumná metoda

Jako výzkumnou metodu jsem zvolil kvalitativní metodu polostrukturovaného rozhovoru (interview). Tento rozhovor proběhl se čtyřmi vojáky, které jsem vybral záměrně z různých útvarů, a snažil jsem se vybrat vojáky v co nejširším věkovém rozmezí a na různých postech. Nejmladšímu z dotazovaných vojáků je 22 let a nejstaršímu 48 let. Pro získání kvalitních výsledků je nezbytné se co nejvíce sblížit se zkoumanými osobami, navodit přátelskou uvolněnou atmosféru, důvěru a otevřenost. Nezbytné je také podle Hendla (2005, s. 56) formulovat jasným a neutrálním způsobem otázky, tak aby jim respondent rozuměl, případně je doplnit, poskytnout mu dostatek času na odpověď a zaujmout neutrální postoj ke sdělovaným skutečnostem.

Tuto metodu jsem zvolil také proto, neboť se domnívám, že při osobním kontaktu lépe získám důvěru dotazovaného, než při dotazníkové formě, a zároveň jsem schopen dotazovanému vysvětlit účel otázek a cíle výzkumného šetření. Vojáci obecně neradi vyplňují dotazníky a konkrétně dotazníky týkající se jejich postojů k extremismu jsou pro ně velmi citlivou záležitostí. Příslušníci armády mají totiž značnou nedůvěru v jejich anonymitu, takže mívají například i obavy z grafologického porovnávání a dalším pátrání po jejich totožnosti. Další důvody pro kvalitativní přístup uvádí Reichel (2009, s. 42), který upozorňuje, že na rozdíl od kvantitativního je tento více pružný, flexibilní a iterativní.

3.4 Respondenti

Pro své výzkumné šetření jsem oslovil čtyři vojáky z povolání, kteří slouží u bojových a zabezpečovacích (logistických) útvarů. Rozhovory jsem s vojáky prováděl v měsíci únoru a březnu 2018. Na rozhovorech jsme se vždy předem domluvili a na přání vojáků byly prováděny zcela mimo pracoviště. Jmenovaní vojáci souhlasili pouze se zápisem rozhovoru, nikoliv se zvukovým záznamem. Všechny respondenty jsem

seznámil s účelem rozhovoru a ubezpečil jsem je, že respektuji jejich přání zůstat zcela v anonymitě. Vojáky jsem označil písmeny A, B, C, D.

Voják A, 22 let, délka služby necelé 2 roky, zařazen jako řidič u bojového útvaru.

Voják B, 27 let, délka služby 6 let, zařazen jako velitel družstva u zabezpečovacího logistického útvaru.

Voják C, 33 let, délka služby 14 let, zařazen jako střelec-operátor u bojového útvaru.

Voják D, 48 let, délka služby 29 let, zařazen na štábní funkci u zabezpečovacího útvaru.

3.5 Presentace výsledků výzkumného šetření

Pro prezentaci výsledků výzkumného šetření jsem použil přepisy rozhovorů s vojáky A, B, C, D. Rozhovory jsem řadil podle věku respondentů a podle pořadí strukturovaných otázek. V rámci výzkumu jsem použil pouze části odpovědí, které se vázaly k položeným otázkám. Plné znění rozhovorů je v příloze této práce.

Voják A – 21 let

VO 1: Setkal jste se na svém pracovišti (jednotce) s projevy pravicového extremismu?

Víte o některém ze svých kolegů, že by sympatizoval s extremistickými organizacemi (nacismus, fašismus, rasismus, xenofobie)?

„Slyšel jsem, že se to tu kdysi řešilo, ale podrobnosti nevím. Ted' momentálně asi nevím, podle oblečení se to asi brát úplně nedá. To, že někdo občas zanádá na určitou skupinu lidí, že nemakají, to snad není rasismus“.

Pokud znáte konkrétní případy projevů extremismu u svých kolegů, jaké spatřujete příčiny takového jednání?

„Kluci občas nosili nějaké oblečení, které bylo na seznamu značek, které používají extremisté, ale jestli byli nějak aktivní, to nevím. Nemyslím si, že by to byli přímo náckové, spíš se jim líbil ten styl oblékání. Dneska se hodně lidí bouří proti přistěhovalcům, možná proto se tyhle skupiny scházejí“.

VO 2: Máte pocit, že armáda v dostatečné míře školí a vzdělává své zaměstnance v oblasti extremismu?

Procházíte pravidelně nějakým zaměstnáním, které je zaměřeno na problematiku pravicového extremismu?

„Ano, školení máme pravidelně. Myslím, že je to vždycky začátkem roku“.

Vy sám považujete zaměstnání tohoto typu spíše jako důležitá, nebo je to pro vás spíše ztráta času?

„Já nevím, asi to nepovažuji za kdovíjak důležité školení, ale možná je dobře, že se o tom mluví“.

Myslíte si, že jste schopni rozlišovat, co je skutečný extremismus a co je pouze svobodné projevení osobního názoru, styl oblékání, symbolika tetování?

„Vím, že nemůžu podporovat a propagovat fašismus, rasismus a podobně. Do detailu to samozřejmě nevím, ale pro moje potřeby to stačí“.

Setkal jste se někdy s dokumentem, kde je vyobrazena extremistická, závadová symbolika?

„Nějaký dokument nám ukazovali vepéčka (vojenská policie). Přesně si nepamatuji, ale byly tam různé druhy hákových křížů a lebky SS“.

VO 3: Znáte trestněprávní, případně personální důsledky pro vojáky v případě prokázání jejich napojení na extremistické organizace?

Slyšel jste o případech projevů extremismu v armádě, a pokud ano, víte, jakým způsobem byly tyto případy řešeny?

„Kdysi se v AČR něco řešilo, ale to jsem ještě nesloužil. Pokud vím, tak s těmi lidmi nebyl prodloužen závazek a dnes už neslouží“.

Myslíte si, že má Vojenská policie, Vojenské zpravodajství a velení armády možnosti, jak napojení vojáků na extremistické skupiny odhalit a řešit?

„Já si myslím, že ano, dneska se tomu věnuje v armádě celkem dost lidí“.

VO 4: Máte pocit, že jsou v České republice zvýhodňovány určité menšiny, nebo cizinci?

Cítíte se v České republice jako občan ohrožen minoritními (menšinovými) skupinami obyvatel, nebo uprchlíky?

„Jako tady u nás asi ne, horší je to spíš v Německu, ve Francii a tak. My je tady zatím nemáme a pokud myslíte Romy, tak třeba se necítím ohrožen, ale štve mě, že jich moc nepracuje, nebo si to aspoň myslím“.

Jak vnímáte cizí kulturu, etnikum a náboženství?

„Víte, já se o náboženství nezajímám, nejsem věřící, a pokud někdo v něco věří, je to jeho věc, ale neměl by s tím nikoho otravovat. Co se týče kultury, každá má něco, pokud mi nikdo nic nenutí, tak mi to nevadí. Já sám se moc o cizí kulturu nezajímám, ta naše mi vyhovuje“.

Myslíte si, že se v současnosti ve společnosti děje něco zásadního, co naši společnost a kulturu ohrožuje?

„Lidi mají strach z masivního přílivu uprchlíků, snad se to nestane. Hodně se o tom mluví a lidi mají obavy z toho, co přijde. Myslím, že pokud bychom je sem pustili, tak máme problém“.

Voják B – 27 let

VO 1: Setkal jste se na svém pracovišti (jednotce) s projevy extremismu?

Víte o některém ze svých kolegů, že by sympatizoval s extremistickými organizacemi (nacismus, fašismus, rasismus, xenofobie)?

„Kdysi tady bylo pár kolegů, nesloužil jsem přímo s nimi, ale znám je. Pár kluků mělo prý nějaké tetování nebo oblečení, ale je to poměrně dlouho. Myslím, že už stejně neslouží, v armádě byly v té době celkem čistky“.

Pokud znáte konkrétní případy projevů extremismu u svých kolegů, jaké spatřujete příčiny takového jednání?

„To je složité, jako občas někdo něco utrousil proti Romům, uprchlíkům a podobné řeči, ale spíš to mysleli, že by měli pracovat, ne jenom brát dávky a tak. Neviděl jsem v tom nic špatného. Jestli je to myšleno vážně, to fakt netuším, jedná se spíš o mladší lidi, takže v tom je možná nějaká nevyzrálost, nebo si potřebují něco kompenzovat, nevím“.

VO 2: Máte pocit, že armáda v dostatečné míře školí a vzdělává své zaměstnance v oblasti extremismu?

Procházíte pravidelně nějakým zaměstnáním, které je zaměřeno na problematiku pravicového extremismu?

„Jó, míváme to každý rok, střídá se to drogovou problematikou, gamblerstvím, nějakou finanční gramotností a tak, myslím že se tomu říká SNJ“.

Vy sám považujete zaměstnání tohoto typu spíše jako důležitá, nebo je to pro vás spíše ztráta času?

„Je to celkem často, možná by toho mohlo být míň, ale vydržím to“.

Myslíte si, že jste schopni rozlišovat, co je skutečný extremismus a co je pouze svobodné projevení osobního názoru, styl oblékání, symbolika tetování?

„Asi ano, vím, co je přípustné a co už je, jak se lidově říká za hranou. Osobně se moc nevyjadřuji, nechci žádné potíže“.

Setkal jste se někdy s dokumentem, kde je vyobrazena extremistická, závadová symbolika?

„Viděl jsem nějakou malou brožuru, tam toho bylo celkem dost, myslím si, že pro člověka, který se tím přímo nezabývá je složité se v tom orientovat. Ty nacistické znám, ale ty moderní bych asi nevěděl“.

VO 3: Znáte trestněprávní, případně personální důsledky pro vojáky v případě prokázání jejich napojení na extremistické organizace?

Slyšel jste o případech projevů extremismu v armádě v minulosti, a pokud ano, víte, jakým způsobem byly tyto případy řešeny?

„Ano, něco jsem zaznamenal, bylo to v Afghánistánu. Řešilo se to i v médiích. Ti vojáci byli myslím všichni propuštěni. Armáda k tomu má dobré nástroje, máme závazky většinou na 2-4 roky. Víím, že se to řeší velice tvrdě, jde o jméno armády, nedivím se tomu“.

Myslíte si, že má Vojenská policie, Vojenské zpravodajství a velení armády možnosti, jak napojení vojáků na extremistické skupiny odhalit a řešit?

„Myslím, že jo, dneska máme skoro všichni nějakou prověrku, NBÚ (Národní bezpečnostní úřad) i zpravodajci se o vás zajímají a pokud někdo chodí na nějaké srazy a demonstrace, tak se na to ihned přijde. Policie si všechny fotí a potom se zjišťuje, co jsou zač. Dneska si spíš každý dává pozor, kdo chce sloužit, tak na sebe zbytečně neupozorňuje“.

VO 4: Máte pocit, že jsou v České republice zvýhodňovány určité menšiny, nebo cizinci?

Cítíte se v České republice jako občan ohrožen minoritními (menšinovými) skupinami obyvatel nebo uprchlíky?

„Já osobně se necítím vůbec ohrožen, žiji na venkově a tyhle problémy znám jen z televize, spíš mám pocit, že se to moc nafukuje“.

Jak vnímáte cizí kulturu, etnikum a náboženství?

„Tyhle věci moc nevnímám. Když někam přijedu, tak se třeba podívám, jak se žije jinde, ale jinak mě to moc nezajímá. O náboženství se nezajímám vůbec, ale mám pocit, že ve světě způsobovala spíš potíže než něco pozitivního. Svě kulturní tradice by si měl každý národ hlídat sám“.

Myslíte si, že se v současnosti ve společnosti děje něco zásadního, co naši společnost a kulturu ohrožuje?

„Nemám pocit, že by se něco přímo dělo, spíš se o tom jen tak mluví, ale dost to utichá. Já osobně z ničeho strach nemám, snad to tak zůstane“.

Voják C – 33 let

VO 1: Setkal jste se na svém pracovišti (jednotce) s projevy extremismu?

Víte o některém ze svých kolegů, že by sympatizoval s extremistickými organizacemi (nacismus, fašismus, rasismus, xenofobie)?

„Ano, setkal, někteří prý chodili na srazy a demonstrace, ale to už je dávno. V současné době o ničem nevím, ale to neznámá, že se to neděje“.

Pokud znáte konkrétní případy projevů extremismu u svých kolegů, jaké spatřujete příčiny takového jednání?

„Ano, kluci se třeba někde napili a pak pokřikovali různá hesla, ale dneska už má každý strach. Možná, že šlo o jakousi pózu, ale spíš mám pocit, že potřebovali někam patřit. Dva kluci měli nějaké tetování, tady se to dost řešilo a fotilo“.

VO 2: Máte pocit, že armáda v dostatečné míře školí a vzdělává své zaměstnance v oblasti extremismu?

Procházíte pravidelně nějakým zaměstnáním, které je zaměřeno na problematiku pravicového extremismu?

„Bývá to pravidelně, ale já jsem byl teď půl roku v misi a předtím na přípravných cvičeních, takže už ani nevím, kdy jsem to měl naposledy“.

Vy sám považujete zaměstnání tohoto typu spíše jako důležitá, nebo je to pro vás spíše ztráta času?

„Asi bych se bez toho obešel, jo myslím, že je to ztráta času“.

Myslíte si, že jste schopen rozlišovat, co je skutečný extremismus a co je pouze svobodné projevení osobního názoru, styl oblékání, symbolika tetování?

„Jako nevím to úplně přesně podle paragrafů, ale asi bych věděl, na co si dát pozor“.

Setkal jste se někdy s dokumentem, kde je vyobrazena extremistická, závadová symbolika?

„Ukazovali nám nějaký dvoulíst s těmi obrázky, byly tam nějaké hákové kříže a ty symboly, co měli na těch helmách v áčku (Afghánistán). Je těžké si tyto symboly zapamatovat, ale ty základní nacistické a čísla znám“.

VO 3: Znáte trestněprávní, případně personální důsledky pro vojáky v případě prokázání jejich napojení na extremistické organizace?

Slyšel jste o případech projevů extremismu v armádě v minulosti, a pokud ano, víte, jakým způsobem byly tyto případy řešeny?

„V minulosti jsme tady měli dva kluky, kteří se údajně účastnili nějakých pochodů a měli nějaký tetování. Pokud vím, tak jim nebyl prodloužen závazek, bylo to v době, kdy se obecně dost propouštělo“.

Myslíte si, že má Vojenská policie, Vojenské zpravodajství a velení armády možnosti, jak napojení vojáků na extremistické skupiny odhalit a řešit?

„Myslím, že ano, dneska se řeší úplně všechno, tetování oblečení a myslím si, že pokud chce člověk v klidu sloužit, tak nemá smysl, aby se nechal do něčeho namočit“.

VO 4: Máte pocit, že jsou v České republice zvýhodňovány určité menšiny nebo cizinci?

Cítíte se v České republice jako občan ohrožen minoritními (menšinovými) skupinami obyvatel nebo uprchlíky?

„Určité menšiny u nás zvýhodňovány určitě jsou, ale asi s tím nic nenaděláme. Co se týče uprchlíků, myslím, že pokud by do ČR přišlo hodně, tak by s tím problém byl. Mám příbuzné v Německu a vím, jak to tam vypadá, ale myslím, že nás se to zatím netýká, nemáme tak štědrý sociální systém“.

Jak vnímáte cizí kulturu, etnikum a náboženství?

„Osobně si myslím, že třeba Islám je hodně agresivní náboženství. V zahraničí ty lidi pozoruju a nemám z nich dobrý pocit. Cizí kultura mi nevadí, ale nechci, aby nám ji sem někdo násilím zaváděl. Každý národ by si měl držet ty svoje kulturní tradice“.

Myslíte si, že se v současnosti ve společnosti děje něco zásadního, co naši společnost a kulturu ohrožuje?

„Mám trochu obavy z toho, co přijde. Když se podíváte kolem nás, tak ta situace není vůbec dobrá. Doufám, že se nám ta uprchlická vlna vyhne, jinak to s námi asi nedopadne dobře“.

Voják D – 48 let

VO 1: Setkal jste se na svém pracovišti (jednotce) s projevy extremismu?

Víte o některém ze svých kolegů, že by sympatizoval s extremistickými organizacemi (nacismus, fašismus, rasismus, xenofobie)?

„Jsme malé zařízení, tady jsme s ničím podobným problém neměli. Tady by si to asi nikdo nedovolil, prakticky se tu všichni známe, ale vím, že se to někde u jiných útvarů v minulosti řešilo“.

Pokud znáte konkrétní případy projevů extremismu u svých kolegů, jaké spatřujete příčiny takového jednání?

„Jak jsem uvedl v první otázce, tady nic podobného nebylo. Nevím, co ty kluky k tomu vede, možná potřeba nějaké organizovanosti, sounáležitosti“.

VO 2: Máte pocit, že armáda v dostatečné míře školí a vzdělává své zaměstnance v oblasti extremismu?

Procházíte pravidelně nějakým zaměstnáním, které je zaměřeno na problematiku pravicového extremismu?

„Chodíme na to pravidelně, většinou to přednáší vojenští policisté“.

Vy sám považujete zaměstnání tohoto typu spíše jako důležitá, nebo je to pro vás spíše ztráta času?

„Tyhle otázky jsou zbytečný, musíme tím projít a já už jsem se naučil o některých věcech nepolemizovat“.

Myslíte si, že jste schopni rozlišovat, co je skutečný extremismus a co je pouze svobodné projevení osobního názoru, styl oblékání, symbolika tetování?

„Myslím, že ano, občas tuto problematiku sám školím. Podkladů k tomu máme dost“.

Setkal jste se někdy s dokumentem, kde je vyobrazena extremistická, závadová symbolika?

„Co vím, tak jsou v té příručce, jednu mám dokonce v kanceláři v šuplíku. Je tam toho celkem dost, zapamatovat se to nedá, ale logicky tam jsou hákové kříže a lebky SS“.

VO 3: Znáte trestněprávní, případně personální důsledky pro vojáky v případě prokázání jejich napojení na extremistické organizace?

Slyšel jste o případech projevů extremismu v armádě v minulosti, a pokud ano, víte, jakým způsobem byly tyto případy řešeny?

„My jsme tady tento jev neměli. Co jsem tak zaslechl, tak kde se něco podobného objevilo, tam se to řešilo velice tvrdě. Pokud se ptáte, jestli znám legislativu a personální důsledky, tak rozhodně ano“.

Myslíte si, že má Vojenská policie, Vojenské zpravodajství a velení armády možnosti, jak napojení vojáků na extremistické skupiny odhalit a řešit?

„Určitě, od těch prvních případů se udělalo v armádě hodně práce. Na těch zásadních místech jsou lidi s prověrkou a jsou velmi důkladně prověřováni. Kluci chtějí sloužit, nikdo si zbytečně nezahrává“.

VO 4: Máte pocit, že jsou v České republice zvýhodňovány určité menšiny, nebo cizinci?

Cítíte se v České republice jako občan ohrožen minoritními (menšinovými) skupinami obyvatel nebo uprchlíky?

„Pokud myslíte Romy, tak ten problém je tady už dlouho. Myslím, že je to spíš problém v nastavení sociálního systému, ale o nějakém ohrožení se asi mluvit nedá. Co se týče migrantů, tak to se nás tak nějak netýká. Oni sami k nám moc nechtějí, chtějí spíš do bohatších zemí, nejčastěji do Německa“.

Jak vnímáte cizí kulturu, etnikum a náboženství?

„Já nejsem věřící a náboženství mě nezajímá, všechna náboženství byla vždycky jenom zdrojem problémů a válek, přitom je jedno, jak se jmenovala. Mám rád cizí kulturu jako turista, ale nelíbí se mi zavádění cizích tradic u nás (Valentýn, Santa Klaus, Halloween)“.

Myslíte si, že se v současnosti ve společnosti děje něco zásadního, co naši společnost a kulturu ohrožuje?

„Nemám strach z uprchlíků, prozatím k němu nevidím důvod. Mám pocit, že ten strach je uměle vyvolávaný a hodně lidí na to slyší. Postupně to ale upadá, lidi pochopili, že nám tady v ČR zatím nic nehrozí“.

3.6 Shrnutí výsledků výzkumného šetření

Toto výzkumné šetření bylo provedeno s cílem zjistit, zda se v AČR objevují projevy extremismu a zda jsou vojáci v těchto otázkách dostatečně školeni a vzděláváni. Dále byl výzkum zaměřen na to, zda má AČR dostatečné mechanismy k odhalování extremismu a jaký mají názor vojáci na menšiny, cizí kulturu a náboženství. Ve výzkumném šetření byla použita kvalitativní metoda polostrukturovaného interview. Výsledky výzkumného šetření jsou analyzovány na základě záznamů rozhovorů. Kompletní přepisy rozhovorů jsou přiloženy jako příloha k této práci.

VO 1: Setkal jste se na svém pracovišti (jednotce) s projevy extremismu?

Tato výzkumná otázka hledala odpovědi na to, zda se vojáci u svého útvaru s projevy extremismu setkali a jaký mají pocit z motivace k takovému chování. Všichni z dotazovaných vojáků se s projevy extremismu v AČR setkali, dva z dotazovaných uvedli, že se problematika extremismu řešila přímo u jejich útvaru, ale ti, kterých se týkala, již nejsou ve služebním poměru. Ostatní dva znali případy, které se vyskytly jinde, ale vědělo se o nich v rámci preventivního zobecňování takovýchto excesů. V otázkách možné motivace k extremistickému chování zazněly názory určité potřeby „někam patřit“, případně být organizován v nějaké skupině.

Na otázku, zda některý z kolegů sympatizuje s extremistickými hnutími, byly spíše neurčité odpovědi, což však signalizuje složitost této problematiky, kterou řeší zejména teoretická část práce. Někteří vojáci nosí oblečení značek, které bývají vyhledávány extremisty, ale tato samotná skutečnost ještě nemusí znamenat podporu extremistických hnutí. Stejně jako to, že se někdy vojáci vyjadřují hanlivě na adresu menšin a uprchlíků. S takovými projevy se dnes setkáváme i ve sdělovacích prostředcích a mnohdy ústy politické reprezentace. Zde je dle mého názoru spíše důležité sledovat, aby tyto občasné netolerantní názory vojáků nepřerostly v nějaké závažnější patologické excesy. V tomto případě musí AČR u svých příslušníků pokračovat i nadále ve vzdělávání a výchově, což je jediný způsob, jak bránit přebírání populistických názorů, které se dnes velmi často veřejně ventilují. Této oblasti se věnuje v teoretické části zejména koncepce boje proti extremismu. Jak vyplývá z této studie, je nezbytné u vojáků podporovat vlastenectví, hrdost a zdravé národní sebevědomí. Velice vhodným počinem AČR je dle mého názoru také projekt „Příprava obyvatel k obraně státu“ (POKOS), kdy vojáci spolupracují se základními školami, prezentují vojenskou techniku, výcvik a organizují žákům sportovní hry. Mladí lidé se tak dovídají zajímavé informace a AČR se prezentuje mezi civilním obyvatelstvem, což je velmi důležité pro získávání vzájemné důvěry.

VO 2: Máte pocit, že armáda v dostatečné míře školí a vzdělává své zaměstnance v oblasti extremismu?

Druhá výzkumná otázka měla zjistit, zda jsou vojáci v dostatečné míře školeni v oblasti extremismu, jak tato školení samotní vojáci vnímají, zda jsou schopni na základě poskytovaných informací posoudit, co lze považovat z trestně právního hlediska za

extremismus a zda jsou seznámeni se symbolikou, která je považována za protiprávní a závadovou.

Všichni dotazovaní shodně odpověděli, že v otázkách extremismu procházejí pravidelně školením. Na otázku, jak tato zaměstnání vnímají, odpověděli vojáci většinou v tom smyslu, že jsou z jejich pohledu tato školení poměrně častá. Jeden z vojáků uvedl, že by se čas strávený na tomto školení dal využít lépe.

Z postojů vojáků ke školení vyplývá, že by bylo vhodné tato školení co nejvíce atraktivnit, maximálně využívat interaktivní prvky, hovořit o případech z praxe a využívat nové poznatky z této oblasti. Dotazovaní na další otázky uvedli, že by byli schopni zhruba rozlišit chování či projevy, které nesou znaky extremismu od svobodného vyjadřování názoru či stylu oblékání. Co se týče extremisty používané symboliky, zde všichni uvedli, že byli s dokumenty, kde je vyobrazena seznámeni. Zároveň však naznačili, že je složité se v ní orientovat a závadové symboly si pamatovat. Z uvedených odpovědí je patrné, že vojáci jsou v otázkách extremismu školeni pravidelně a někdy mají dokonce pocit, že až příliš často.

VO 3: Znáte trestněprávní, případně personální důsledky pro vojáky v případě prokázání jejich napojení na extremistické organizace?

Vojákům byly kladeny otázky, ve kterých se zjišťovalo, zda jsou si vědomi právních a personálních důsledků v případě prokázání propagace a šíření extremistické ideologie. V podotázce byli dotazováni na to, zda má z jejich pohledu Vojenská policie, Vojenské zpravodajství a velení AČR dostatečné nástroje pro odhalování extremismu uvnitř resortu.

Z odpovědí vojáků vyplynulo, že kolegové, kteří byli podezřelí z propagace a podpory extremismu, již neslouží. AČR využila situace v dobách, kdy se z důvodů ekonomické krize musely snižovat stavy vojáků z povolání, a neprodloužila závazky vojákům, jejichž postoje k extremismu nebylo možné přímo prokázat, ale bylo zde důvodné podezření, že jsou pro systém určitým nebezpečím. Z odpovědí vojáků je patrné, že na projevy extremismu reaguje armáda velice tvrdě. Vojáci, kteří chtějí v systému setrvat, zbytečně neriskují a snaží se na sebe zbytečně neupozorňovat. Je také důležité znovu zmínit, že vojáci mají na rozdíl od ostatních ozbrojených složek závazek na dobu určitou, proto mezi nimi panuje určitá existenční, ale také profesní obava ze ztráty zaměstnání. Mnozí vojáci slouží víc než 10 let a nedovedou si představit, že by

vykonávali jakoukoliv jinou profesi. Proto se ti, kteří chtějí setrvat ve služební poměru snaží mít co nejlepší periodické hodnocení a jakýmkoliv rizikovým projevům se spíše vyhýbají.

Na otázku, jak hodnotí nástroje Vojenské policie, Vojenského zpravodajství a velení AČR v boji proti extremismu odpověděli dotazovaní celkem jednotně, že je považují za zcela účinné. Jak konkrétně uvedli dva z vojáků, v dnešní době má většina z nich pro svou funkci stanovenou vyšší bezpečnostní prověrku a jsou prověřováni Národním bezpečnostním úřadem a Vojenským zpravodajstvím. Problematika legislativních nástrojů AČR je řešena v teoretické části věnované legislativě v boji proti extremismu, v tomto ohledu má AČR dostatečné zákonné možnosti se s tímto jevem ve svých řadách vyrovnat. Akce extremistických skupin na našem území jsou velmi striktně sledované policejními orgány a lidé, kteří se na těchto akcích vyskytují, jsou pečlivě prověřováni, zejména z jakého jsou prostředí a jaká představují bezpečnostní rizika pro stát.

VO 4: Máte pocit, že jsou v České republice zvýhodňovány určité menšiny nebo cizinci?

Poslední z výzkumných otázek byla zaměřena na to, jak vojáci vnímají minoritní skupiny, cizí kulturu a náboženství na našem území, zda se cítí být těmito skupinami ohroženi a zda mají pocit nějakého nebezpečí nebo tenze v souvislosti s uprchlickou krizí.

Z odpovědí na čtvrtou výzkumnou otázku je patrné, že dotazovaní vojáci nemají zásadní obavy z minoritních skupin obyvatel na našem území. Dva dotazovaní se vyjádřili v tom smyslu, že některé minority jsou sociálně zvýhodňovány před většinovou společností, a dva z dotazovaných vyjádřili obavu z přílivu uprchlíků, zároveň však uvedli, že momentálně nějaké větší nebezpečí nepocítují. Na dotaz ohledně cizího náboženství, etnika a kultury se vojáci většinou vyjádřili v tom smyslu, že sami nejsou věřící a náboženství je příliš nezajímá, jeden z vojáků na základě osobní zkušenosti označil islám za agresivní náboženství. V otázkách cizí kultury mezi respondenty panuje názor, že by si měly národy své kulturní tradice pečlivě střežit a příslušníci cizího etnika by se měli přizpůsobit našim kulturním tradicím. K otázce, zda pocítují v současné době nějaké společenské napětí z důvodu migrace, se dva dotazovaní vyjádřili v tom smyslu, že mají trochu obavy z budoucnosti v souvislosti s příchodem uprchlíků, dva uvedli, že

k nějakým zásadnějším obavám nejsou důvody. Strach z uprchlické krize považují spíše za účinný nástroj v rukou populistů, kteří jej velmi dobře využívají a profitují na něm.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo ověřit, zda se AČR potýká s možnou infiltrací pravicovými extremisty, případně co by mohlo být příčinou takového postoje a zda má tento systém dostatečné mechanismy k odhalování a potírání tohoto nebezpečného jevu. V první kapitole teoretické části byly představeny termíny týkající se extremismu obecně, včetně vzniku samotného pojmu, jeho postupného využívání, zejména v politických souvislostech, a ideologické směry, ze kterých pravicový a levicový extremismus vychází. Tato část práce se také zabývá možnými příčinami zaujímání radikálních a extremistických postojů, symbolikou a také vztahem extremistů k Ozbrojeným silám České republiky. Ve druhé kapitole je krátce představena organizační struktura AČR, podmínky přijetí nových uchazečů, personální obsazení a specifika služebního poměru. Jsou zde stručně popsány nároky, které jsou na vojáky z povolání kladeny z hlediska obtížnosti jejich služby a výcviku. Zmíněny jsou také případy odhalení extremismu, se kterými se AČR v minulosti potýkala, související legislativa a preventivní opatření, která armáda přijala.

V empirické části je provedeno kvalitativní výzkumné šetření, pro které byla zvolena polostrukturovaná interview. Zde byly stanoveny čtyři základní výzkumné otázky, které zjišťovaly zkušenost vojáků s extremismem mezi svými kolegy, vzdělávání vojáků v této oblasti, základní znalosti legislativy, extremistické symboliky a postoje vojáků k cizímu etniku, kultuře a náboženství. Výzkum byl zaměřen také na odlišení radikálních či extremistických postojů od zažitého stereotypu sociálního zvýhodňování menšin.

Z výzkumu je patrné, že AČR velice dobře chápe důležitost kladného vnímání veřejností a snaží se možným rizikům pošpinění dobrého jména předejít. Vojáci procházejí pravidelnými školeními v oblasti extremismu, armáda si nechala zpracovat odbornou metodickou publikaci a v této oblasti vyvíjí neustále další aktivitu. Z odpovědí na výzkumné otázky je patrné, že se občas vyskytují jedinci, kteří by svými názory či postoji mohli představovat pro systém určité nebezpečí, nicméně díky kontrolním a preventivním mechanismům není pravděpodobné, že by zde mohli dlouhodobě působit.

V otázkách tolerance menšin, cizích etnických a náboženských skupin vojáci dle mého názorově nevybočují z běžného společenského vnímání a jejich postoje nejsou rizikové.

Vzhledem k současné bezpečnostní situaci ve světě a zejména v Evropě, je nezbytné dále vzdělávat a vychovávat příslušníky ozbrojených sil k tomu, aby byli schopni zaujímat objektivní stanoviska k integraci České republiky v Evropské unii a Severoatlantické alianci. Je velmi důležité, aby příslušníci armády a ostatních ozbrojených složek věřili ve společné demokratické hodnoty a nepodléhali současným populistickým vlivům určitých skupin, které se snaží tyto hodnoty napadat a zpochybňovat.

AČR patří mezi nejdůvěryhodnější instituce v České republice, a to je pro její příslušníky velmi motivující a závazné. Díky postupné modernizaci a kvalitnímu výcviku se AČR nejen u nás, ale i mezi zahraničními armádami řadí mezi velmi uznávané ozbrojené složky, a je proto důležité tuto organizaci maximálně ochránit před ojedinělými excesy jednotlivců, kteří jsou schopni tuto kvalitní práci všech ostatních velmi nepříjemně diskreditovat.

Seznam citované literatury

BARŠA, Pavel a Maxmilián STRMISKA. *Národní stát a etnický konflikt: politologická perspektiva*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-52-6.

BASTL, Martin. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3797-3.

ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*. Praha: C.H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-053-9.

ČESKÁ REPUBLIKA. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.: *Ústava České republiky: ve znění pozdějších ústavních zákonů*. Praha: Sagit, 2015. ISBN 978-80-7488-103-9

ČESKÁ REPUBLIKA. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb.: *Listina základních práv a svobod: ve znění pozdějších ústavních zákonů*. Praha: Sagit, 2015. ISBN 978-80-7488-103-9.

ČESKÁ REPUBLIKA. Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb.: *Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník*. Vydání: osmé. Praha: Armex Publishing, 2017. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-47-2.

DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. ISBN 80-86477-07.

DEMJANČUK, Nikolaj. *Vzdělání a extremismus*. Praha: Epoque, 2005. ISBN 80-86328-83.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HOLE, Günter. *Fanatismus: sklon k extrému a jeho psychologické kořeny*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-183-5.

CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha: Armex, 2000. ISBN 80-86244-14-8.

KLICPEROVÁ-BAKER, Martina. *Demokratická kultura v České republice: občanská kultura, étos a vlastenectví ze srovnávacího pohledu*. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1433-7.

KOŘÁN, Michal. *Česká zahraniční politika v roce 2007: analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008. ISBN 978-80-86506-67-8.

KRAUS, Blahoslav. *Sociální deviace v transformaci společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-575-2.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

LIPSTADT, Deborah E. *Popírání holocaustu: silící útok na pravdu a paměť*. Praha: Paseka, 2001. ISBN 80-7185-402-6.

MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4.

MAREŠ, Miroslav, SVOBODA, Ivo a Eduard, STEHLÍK. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2011. ISBN 978-80-7278-568-1.

MÉNY, Yves a Yves SUREL, ed. *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave, 2002. ISBN 0-333-97004-7.

NAKONEČNÝ, Milan. *Český fašismus*. Praha: Vodnář, 2006. ISBN 80-86226-73-5.

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

SMOLÍK, Josef. *Národní strana v kontextu krajní pravice: 2003-2012*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013. ISBN 978-80-7325-307-3.

SOULEIMANOV, Emil. *Terorismus: válka proti státu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-76-7.

Další použité zdroje

Antisemitismus v posttotalitní Evropě: *Sborník z Mezinárodního semináře antisemitismu v posttotalitní Evropě, 22.-24. května 1992 v Praze*. Praha: Nakladatelství Franze Kafky, 1993. ISBN 80-901456-0-4.

BUDIL, Ivo T. *Úsvit rasismu*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-630-2.

ČERMÁK, Vladimír. *Otázka demokracie*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1997. ISBN 80-7182-041-5.

FREDRICKSON, George M. *Rasismus: stručná historie*. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7341-124-5.

KRYL, Miroslav. *Rasismus, antisemitismus, holocaust*. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta. 2011. ISBN 978-80-7414-389-2.

LEBEDA, David. *Úvod do problematiky extremismu: příručka pro pedagogy*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-394-4.

TELEROVSKÝ, Roman a Martin, MAHLER, ed. *Strach z cizího: antisemitismus, xenofobie a zkušenost "uncanny"*. Praha: Česká psychoanalytická společnost, 2015. ISBN 978-80-260-9204-9.

Seznam internetových zdrojů:

Ministerstvo obrany. *Kvalitativní genderová analýza* [online]. © 2017 [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/assets/informacni-servis/povinne-informace/1-rovne-prilezitosti/kvantitativni-genderova-analyza-k-1--1--2017.pdf>

Ministerstvo vnitra. *Závěrečná zpráva z výzkumu. Zmapování postojů veřejnosti v České republice k pravicově extremistickým, rasistickým a xenofobním myšlenkám a jejich šířitelům s ohledem na integraci menšin a cizinců*. [online]. © 2010 [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zaverecna-zprava-z-vyzkumu.aspx>

Struktura / Armáda České republiky. *Struktura* [online]. © Ministerstvo obrany 2018 [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/struktura/default.htm>.

Zákon č. 219/1999 Sb., Zákon o ozbrojených silách České republiky. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-219>.

Zákon č. 221/1999 Sb., Zákon o vojácích z povolání. *Zákony pro lidi* [online]. © AIONCS, s.r.o. 2010-2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-221>.

Seznam zkratek

AČR – Armáda České republiky

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

ČSNS – Česká strana národně sociální

DAP – Deutsche Arbeiterpartei

DS – Dělnická strana

DSSS – Dělnická strana sociální spravedlnosti

EU – Evropská unie

FKSP – Fond kulturních a sociálních potřeb

KSČ – Komunistická strana Československa

MO – Ministerstvo obrany

NATO – North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)

NS – Národní strana

NSDAP – Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei

NKOR – Národní korporativismus

ODS – Občanská demokratická strana

OSN – Organizace spojených národů

Pas – Právo a spravedlnost

POKOS – Příprava obyvatelstva k obraně státu

P-PPRCH – Primární prevence rizikového chování

RMS – Republikáni Miroslava Sládka

SS – Schutzstaffel (elitní bojová nacistická armádní složka)

SNJ – společensky nežádoucí jevy

SPR-RSČ – Sdružení pro republiku-Republikánská strana Československa

Seznam příloh

Příloha č. 1 Přepis rozhovorů

Přepis rozhovorů:

Voják A – 22 let

VO 1: Setkal jste se na svém pracovišti (jednotce) s projevy pravicového extremismu?

Víte o některém ze svých kolegů, že by sympatizoval s extremistickými organizacemi (nacismus, fašismus, rasismus, xenofobie)?

„To je těžká otázka, nejsem odborník na tyhle věci. Slyšel jsem, že se to tu kdysi řešilo, ale podrobnosti nevím. Ted' momentálně asi nevím, podle oblečení se to asi brát úplně nedá. To, že někdo občas zanádáva na určitou skupinu lidí, že nemakají, to snad není rasismus. To bysme museli být národ rasistů, myslím, že to je všude stejné“.

Pokud znáte konkrétní případy projevů extremismu u svých kolegů, jaké spatřujete příčiny takového jednání?

„Jak jsem říkal před chvílí nejsem, žádný expert na značky oblečení, ani na tyhle věci. Kluci občas nosili nějaké oblečení, které bylo na seznamu značek, které používají extremisté, ale jestli byli nějak aktivní, to nevím. Nemyslím si, že by to byli přímo náckové, spíš se jim líbil ten styl oblékání. Hodně lidí má dneska v oblíbenosti military styl oblékání. Jaká může být příčina, nevím. Dneska se hodně lidí bouří proti přistěhovalcům, možná proto se tyhle skupiny scházejí“.

VO 2: Máte pocit, že armáda v dostatečné míře školí a vzdělává své zaměstnance v oblasti extremismu?

Procházíte pravidelně nějakým zaměstnáním, které je zaměřeno na problematiku pravicového extremismu?

„Ano, školení máme pravidelně. Myslím, že je to vždycky začátkem roku. To bývá hodně různých školení, to sedíme pořád na kinosále“.

Vy sám považujete zaměstnání tohoto typu spíše jako důležitá, nebo je to pro vás spíše ztráta času?

„Já nevím, asi to nepovažuji za kdovíjak důležité školení, ale možná je dobře, že se o tom mluví. Kdo slouží v armádě, tak ví, že máme určité věci, kterými musíme v tom daném roce projít, a stejně se tomu nevyhnem. Beru to jako součást téhle práce“.

Myslíte si, že jste schopni rozlišovat, co je skutečný extremismus a co je pouze svobodné projevení osobního názoru, styl oblékání, symbolika tetování?

„Asi jo, pokud se člověk v civilním životě chová normálně, tak nepotřebuje zase tak dobře tyhle věci znát. Vím, že nemůžu podporovat a propagovat fašismus, rasismus a podobně. Do detailu to samozřejmě nevím, ale pro moje potřeby to stačí. Jak říkám, chovám se normálně a nikdo mi nemůže nic říct“.

Setkal jste se někdy s dokumentem, kde je vyobrazena extremistická, závadová symbolika?

„Nějaký dokument nám ukazovali vepěčka (vojenská policie). Přesně si nepamatuji, ale byly tam různé druhy hákových křížů a lebky SS. Občas nám i promítali nějaké filmy z nějakých srazů. Byla tam myslím Dělnická strana a ještě další, ale nepamatuji si to“.

VO 3: Znáte trestněprávní, případně personální důsledky pro vojáky v případě prokázání jejich napojení na extremistické organizace?

Slyšel jste o případech projevů extremismu v armádě, a pokud ano, víte, jakým způsobem byly tyto případy řešeny?

„Vím, že se to moc netoleruje a vojáci z toho mají celkem strach. Kdysi se v AČR něco řešilo, ale to jsem ještě nesloužil. Pokud vím, tak s těmi lidmi nebyl prodloužen závazek a dnes už neslouží. Dneska si každý dává pozor, některým lidem nebyl prodloužen závazek, a to nic neprovedli“.

Myslíte si, že má Vojenská policie, Vojenské zpravodajství a velení armády možnosti, jak napojení vojáků na extremistické skupiny odhalit a řešit?

„Já si myslím, že ano, dneska se tomu věnuje v armádě celkem dost lidí. Jak už jsem říkal, dneska si to každý rozmyslí. Ani na Facebooku raději nic nepíšu, říká se, že je to sledované taky“.

VO 4: Máte pocit, že jsou v České republice zvýhodňovány určité menšiny, nebo cizinci?

Cítíte se v České republice jako občan ohrožen minoritními (menšinovými) skupinami obyvatel nebo uprchlíky?

„Jako tady u nás asi ne, horší je to spíš v Německu, ve Francii a tak. My je tady zatím nemáme a pokud myslíte Romy, tak třeba se necítím ohrožen, ale štve mě, že jich moc nepracuje, nebo si to aspoň myslím“.

Jak vnímáte cizí kulturu, etnikum a náboženství?

„Víte já se o náboženství nezajímám, nejsem věřící a pokud někdo v něco věří, je to jeho věc, ale neměl by s tím nikoho otravovat. Co se týče kultury, každá má něco, pokud mi nikdo nic nenutí, tak mi to nevadí. Já sám se moc o cizí kulturu nezajímám, ta naše mi vyhovuje. Já nejezdím ani moc do zahraničí, líbí se mi tady u nás. Ani v misi jsem ještě nebyl, takže nevím, jak to chodí jinde“.

Myslíte si, že se v současnosti ve společnosti děje něco zásadního, co naši společnost a kulturu ohrožuje?

„Lidi mají strach z masivního přílivu uprchlíků, snad se to nestane. Hodně se o tom mluví a lidi mají obavy z toho, co přijde. Myslím, že pokud bychom je sem pustili, tak máme problém. Já bych chtěl, aby to tady bylo pořád stejné a naše děti vyrůstaly ve stejných podmínkách jako my. Myslím si ale, že oni sem zase tak moc nechtějí, tady zatím nikoho nemají“.

Voják B – 27 let

VO 1: Setkal jste se na svém pracovišti (jednotce) s projevy extremismu?

Víte o některém ze svých kolegů, že by sympatizoval s extremistickými organizacemi (nacismus, fašismus, rasismus, xenofobie)?

„To asi přímo nemůžu říct, označit někoho jako extremistu je hodně silné kafe. Kdysi tady bylo pár kolegů, nesloužil jsem přímo s nimi, ale znám je. Pár kluků mělo prý nějaké tetování nebo oblečení, ale je to poměrně dlouho. Byl kolem toho prý celkem velký humbuk, pořád tu byla vojenská policie a snad i zpravodajci. Myslím, že už stejně neslouží, v armádě byly v té době celkem čistky“.

Pokud znáte konkrétní případy projevů extremismu u svých kolegů, jaké spatřujete příčiny takového jednání?

„Lidi jsou naštvaní, jsou mezi nimi velký sociální rozdíly. Ve světě se to hemží terorismem a lidi se bojí. Příčiny extremismu? To je složité, jako občas někdo něco utrousil proti Romům, uprchlíkům a podobné řeči, ale spíš to mysleli, že by měli pracovat, ne jenom brát dávky a tak. Neviděl jsem v tom nic špatného. Jestli je to myšleno vážně, to fakt netuším, jedná se spíš o mladší lidi, takže v tom je možná nějaká nevyzrálost nebo si potřebují něco kompenzovat, nevím“.

VO 2: Máte pocit, že armáda v dostatečné míře školí a vzdělává své zaměstnance v oblasti extremismu?

Procházíte pravidelně nějakým zaměstnáním, které je zaměřeno na problematiku pravicového extremismu?

„Jó, míváme to každý rok, střídá se to s drogovou problematikou, gamblerstvím, nějakou finanční gramotností a tak, myslím že se tomu říká SNJ. Myslím, že toho máme celkem dost, pořád sedíme na učebnách a něco se učíme nebo diskutujeme“.

Vy sám považujete zaměstnání tohoto typu spíše jako důležitá, nebo je to pro vás spíše ztráta času?

„Je to celkem často, možná by toho mohlo být míň, ale vydržím to. V armádě je spousta zaměstnání, která se opakují pořád dokola, my už to prostě neřešíme“.

Myslíte si, že jste schopen rozlišovat co je skutečný extremismus a co je pouze svobodné projevení osobního názoru, styl oblékání, symbolika tetování?

„Asi ano, vím, co je přípustné a co už je, jak se lidově říká, za hranou. Víím, že v největší míře se řešilo tetování s nacistickou tematikou, hajlování a tak. Stejně je to těžký rozlišit i pro policii, natož pro nás. Osobně se moc nevyjadřuju, nechci žádné potíže“.

Setkal jste se někdy s dokumentem, kde je vyobrazena extremistická, závadová symbolika?

„Viděl jsem nějakou malou brožuru, tam toho bylo celkem dost, myslím si, že pro člověka, který se tím přímo nezabývá, je složité se v tom orientovat. Ty nacistické znám, ale ty moderní bych asi nevěděl. Lepší nikde nic nemít a máte klid“.

VO 3: Znáte trestněprávní, případně personální důsledky pro vojáky v případě prokázání jejich napojení na extremistické organizace?

Slyšel jste o případech projevů extremismu v armádě v minulosti, a pokud ano, víte, jakým způsobem byly tyto případy řešeny?

„Ano, něco jsem zaznamenal, bylo to v Afghánistánu. Řešilo se to i v médiích. Ti vojáci byli myslím všichni propuštěni, dokonce i jejich velitel. Je otázka, jestli to mohl ovlivnit, nebo ne. Armáda k tomu má dobré nástroje, máme závazky většinou na 2-4 roky. Vím, že se to řeší velice tvrdě, jde o jméno armády, nedivím se tomu“.

Myslíte si, že má Vojenská policie, Vojenské zpravodajství a velení armády možnosti, jak napojení vojáků na extremistické skupiny odhalit a řešit?

„Myslím že jo, dneska máme skoro všichni nějakou prověrku, NBÚ i zpravodajci se o vás zajímají a pokud někdo chodí na nějaké srazy a demonstrace, tak se na to dřív, nebo později přijde. Policie si všechny fotí a potom se zjišťuje, co jsou zač. Dneska si spíš každý dává pozor, kdo chce sloužit, tak na sebe zbytečně neupozorňuje“.

VO 4: Máte pocit, že jsou v České republice zvýhodňovány určité menšiny, nebo cizinci?

Cítíte se v České republice jako občan ohrožen minoritními (menšinovými) skupinami obyvatel nebo uprchlíky?

„Já osobně se necítím vůbec ohrožen, žiji na venkově a tyhle problémy znám jen z televize, spíš mám pocit, že se to moc nafukuje. Jestli někdo bere dávky, nebo ne, to fakt neřeším. Jsem rád, že mám dobrou práci a nestarám se o lidi, co jsou na sociálce“.

Jak vnímáte cizí kulturu, etnikum a náboženství?

„Tyhle věci moc nevnímám. Když někam přijedu, tak se třeba podívám, jak se žije jinde, ale jinak mě to moc nezajímá. O náboženství se nezajímám vůbec, ale mám pocit, že ve světě způsobovala spíš potíže než něco pozitivního. Své kulturní tradice by si měl každý národ hlídat sám, ale ty kultury se stejně prolínají, nikdo s tím asi nic nenadělá. Celá staletí to tak je, my to teď těžko změníme“.

Myslíte si, že se v současnosti ve společnosti děje něco zásadního, co naši společnost a kulturu ohrožuje?

„Nemám pocit, že by se něco přímo u nás dělo, spíš se o tom jen tak mluví, ale dost to utichá. Já osobně z ničeho strach nemám, snad to tak zůstane. V západní Evropě je to horší, ale myslím si, že jenom sklízí plody ze svých kolonizací“.

Voják C – 33 let

VO 1: Setkal jste se na svém pracovišti (jednotce) s projevy extremismu?

Víte o některém ze svých kolegů, že by sympatizoval s extremistickými organizacemi (nacismus, fašismus, rasismus, xenofobie)?

„Ano, setkal, někteří prý chodili na srazy a demonstrace, ale to už je dávno. V současné době o ničem nevím, ale to neznamená, že se to neděje. Myslím, že tenhle jev v armádě celkem utichnul, hodně lidí skončilo, i když se ničeho nedopustili. Dnes o všech rozhoduje státní tajemník a nikdo nechce skončit, když má třeba odslouženo 10 let. Myslím si, že spíš přibývá lidí, kteří se radikalizují z pocitu určité nespokojenosti, ale v armádě se to asi moc neděje“.

Pokud znáte konkrétní případy projevů extremismu u svých kolegů, jaké spatřujete příčiny takového jednání?

„Ano, kluci se třeba někde napili a pak pokřikovali různá hesla, ale dneska už má každý strach. Možná, že šlo o jakousi pózu, ale spíš mám pocit, že potřebovali někam patřit, nějaký pocit sounáležitosti. Dva kluci měli nějaké tetování, tady se to dost řešilo a fotilo, myslím, že jim nebyl prodloužen závazek“.

VO 2: Máte pocit, že armáda v dostatečné míře školí a vzdělává své zaměstnance v oblasti extremismu?

Procházíte pravidelně nějakým zaměstnáním, které je zaměřeno na problematiku pravicového extremismu?

„Bývá to pravidelně, ale já jsem byl teď půl roku v misi a předtím na přípravných cvičeních, takže už ani nevím, kdy jsem to měl naposledy. Bývá to celkem pravidelně a často“.

Vy sám považujete zaměstnání tohoto typu spíše jako důležitá, nebo je to pro vás spíše ztráta času?

„Asi bych se bez toho obešel, jo myslím, že je to ztráta času. Asi by se dalo dělat něco užitečnějšího, ale už jsem si na tenhle systém zvykl“.

Myslíte si, že jste schopen rozlišovat, co je skutečný extremismus a co je pouze svobodné projevení osobního názoru, styl oblékání, symbolika tetování?

„Jako nevím to úplně přesně podle paragrafů, ale asi bych věděl, na co si dát pozor. U nás se nejvíce řešila symbolika nacismu, hákové kříže, totenkopf a podobné věci. Vím, že dneska ty symboly bývají různě maskované a je těžké se v tom orientovat“.

Setkal jste se někdy s dokumentem, kde je vyobrazena extremistická, závadová symbolika?

„Ukazovali nám nějaký dvoulist s těmi obrázky, byly tam nějaké hákové kříže a ty symboly, co měli na těch helmách v áčku (Afghánistán) Je těžké si tyto symboly zapamatovat, ale jak už jsem říkal v předchozí otázce, ty základní nacistické symboly a čísla znám“.

VO 3: Znáte trestněprávní, případně personální důsledky pro vojáky v případě prokázání jejich napojení na extremistické organizace?

Slyšel jste o případech projevů extremismu v armádě v minulosti, a pokud ano, víte, jakým způsobem byly tyto případy řešeny?

„V minulosti jsme tady měli dva kluky, kteří se údajně účastnili nějakých pochodů a měli nějaký tetování. Pokud vím, tak jim nebyl prodloužen závazek, bylo to v době, kdy se obecně dost propouštělo. Vím, že na to je nějaký paragraf o hanobení rasy národa a my to máme i v zákoně o vojácích z povolání, že nesmíme propagovat žádný politický hnutí“.

Myslíte si, že má Vojenská policie, Vojenské zpravodajství a velení armády možnosti, jak napojení vojáků na extremistické skupiny odhalit a řešit?

„Myslím, že ano, dneska se řeší úplně všechno, tetování, oblečení a myslím si, že pokud chce člověk v klidu sloužit, tak nemá smysl, aby se nechal do něčeho namočit. My máme závazky, nikdo nemusí extra nic moc zkoumat, prostě vám neprodlouží závazek a je to. Když u někoho vznikne sebemenší podezření, že v něčem takovém jede, tak má smůlu“.

VO 4: Máte pocit, že jsou v České republice zvýhodňovány určité menšiny nebo cizinci?

Cítíte se v České republice jako občan ohrožen minoritními (menšinovými) skupinami obyvatel nebo uprchlíky?

„Určité menšiny u nás zvýhodňovány určitě jsou, ale asi s tím nic nenaděláme. Co se týče uprchlíků myslím, že pokud by do ČR přišlo hodně, tak by s tím problém byl. Mám

příbuzné v Německu a vím, jak to tam vypadá, ale myslím, že nás se to zatím netýká, nemáme tak štědrý sociální systém. Z mého pohledu se zatím asi bát nemusíme“.

Jak vnímáte cizí kulturu, etnikum a náboženství?

„Osobně si myslím, že třeba Islám je hodně agresivní náboženství. V zahraničí ty lidi pozoruju a nemám z nich dobrý pocit. Jsou hodně agresivní při prosazování svého náboženství. Cizí kultura mi nevadí, ale nechci, aby nám ji sem někdo násilím zaváděl. Každý národ by si měl držet ty svoje kulturní tradice“.

Myslíte si, že se v současnosti ve společnosti děje něco zásadního, co naši společnost a kulturu ohrožuje?

„Mám trochu obavy z toho, co přijde. Když se podíváte kolem nás, tak ta situace není vůbec dobrá, pořád se dějí teroristické útoky a jsou to pořád stejní lidé. Doufám, že se nám ta uprchlická vlna vyhne, jinak to s námi asi nedopadne dobře“.

Voják D – 48 let

VO 1: Setkal jste se na svém pracovišti (jednotce) s projevy extremismu?

Víte o některém ze svých kolegů, že by sympatizoval s extremistickými organizacemi (nacismus, fašismus, rasismus, xenofobie)?

„Jsme malé zařízení, tady jsme s ničím podobným problém neměli. Tady by si to asi nikdo nedovolil, prakticky se tu všichni známe, ale vím, že se to někde u jiných útvarů v minulosti řešilo“.

Pokud znáte konkrétní případy projevů extremismu u svých kolegů, jaké spatřujete příčiny takového jednání?

„Jak jsem uvedl v první otázce, tady nic podobného nebylo. Nevím, co ty kluky k tomu vede, možná potřeba nějaké organizovanosti, asi toho mají v armádě málo“.

VO 2: Máte pocit, že armáda v dostatečné míře školí a vzdělává své zaměstnance v oblasti extremismu?

Procházíte pravidelně nějakým zaměstnáním, které je zaměřeno na problematiku pravicového extremismu?

„Chodíme na to pravidelně, většinou to přednáší vojenští policisté. Myslím, že armáda se téhle problematice věnuje celkem dost“.

Vy sám považujete zaměstnání tohoto typu spíše jako důležitá, nebo je to pro vás spíše ztráta času?

„Tyhle otázky jsou zbytečný, musíme tím projít a já už jsem se naučil o některých věcech nepolemizovat“.

Myslíte si, že jste schopni rozlišovat, co je skutečný extremismus a co je pouze svobodné projevení osobního názoru, styl oblékání, symbolika tetování?

„Myslím, že ano, občas tuto problematiku sám školím. Podkladů k tomu máme dost. V armádě se jednalo především o nacistickou symboliku. Tenkrát v Afghánistánu měli nějaké znaky jednotek SS, ale ty bych asi nepoznal. Jinak se hlavně jedná o aktivní účast na akcích, které jsou extremisticky zaměřené“.

Setkal jste se někdy s dokumentem, kde je vyobrazena extremistická, závadová symbolika?

„Co vím, tak jsou v té příručce, jednu mám dokonce v kanceláři v šuplíku. Je tam toho celkem dost, zapamatovat se to nedá, ale logicky tam jsou hákové kříže a lebky SS, ale o tom už jsem se bavili v předchozí otázce“.

VO 3: Znáte trestněprávní, případně personální důsledky pro vojáky v případě prokázání jejich napojení na extremistické organizace?

Slyšel jste o případech projevů extremismu v armádě v minulosti, a pokud ano, víte, jakým způsobem byly tyto případy řešeny?

„My jsme tady tento jev neměli. Co jsem tak zaslechl, tak kde se něco podobného objevilo, tam se to řešilo velice tvrdě. Pokud se ptáte, jestli znám legislativu a personální důsledky, tak rozhodně ano. Je to částečně v zákoně o vojácích z povolání a taky v civilním zákoně“.

Myslíte si, že má Vojenská policie, Vojenské zpravodajství a velení armády možnosti, jak napojení vojáků na extremistické skupiny odhalit a řešit?

„Určitě, od těch prvních případů se udělalo v armádě hodně práce. Na těch zásadních místech jsou lidi s prověrkou a jsou velmi důkladně prověřováni. Kluci chtějí sloužit, nikdo si zbytečně nezahrává, alespoň tady ne. Jsme tady spíš starší lidi a máme už dost odslouženo“.

VO 4: Máte pocit, že jsou v České republice zvýhodňovány určité menšiny nebo cizinci?

Cítíte se v České republice jako občan ohrožen minoritními (menšinovými) skupinami obyvatel nebo uprchlíky?

„Pokud myslíte Romy, tak ten problém je tady už dlouho. Myslím, že je to spíš problém v nastavení sociálního systému, ale o nějakém ohrožení se asi mluvit nedá. Co se týče migrantů, tak to se nás tak nějak netýká. Oni sami k nám moc nechtějí, chtějí spíš do bohatších zemí, nejčastěji do Německa“.

Jak vnímáte cizí kulturu, etnikum a náboženství?

„Já nejsem věřící a náboženství mě nezajímá, všechna náboženství byla vždycky jenom zdrojem problémů a válek, přitom je jedno, jak se jmenovala. Mám rád cizí kulturu jako turista, ale nelíbí se mi zavádění cizích tradic u nás (Valentýn, Santa Klaus, Halloween)“.

Myslíte si, že se v současnosti ve společnosti děje něco zásadního, co naši společnost a kulturu ohrožuje?

„Nemám strach z uprchlíků, prozatím k němu nevidím důvod. Mám pocit, že ten strach je uměle vyvolávaný a hodně lidí na to slyší. Hodně politiků si na tom buduje svoji kariéru a hodně lidí je podporuje, myslím si, že jsou to hlavně lidi s nižším vzděláním a bez rozhledu. Postupně to ale upadá, lidi pochopili, že nám tady v ČR zatím nic nehrozí“.